

Nr 110.

Ankom till riksdagens kansli den 19 april 1940 kl. 2 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till manskapsavlöningsreglemente m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

(1:a avd.)

I propositionen nr 127 har Kungl. Maj:t, under åberopande av vid propositionen fogat utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för den 8 mars 1940, föreslagit riksdagen att dels godkänna det av chefen för finansdepartementet förordade förslaget till manskapsavlöningsreglemente, dels godkänna det av departementschefen förordade förslaget till kungörelse om ändring i vissa delar av militära avlöningsreglementet, dels bemyndiga Kungl. Maj:t att med iakttagande av de huvudgrunder, som av departementschefen förordats, utfärda erforderliga bestämmelser om övergången till manskapsavlöningsreglementet, dels bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i gällande förordningar angående arméns, flottans och kustartilleriets reserver, vilka påkallas av antagandet av nytt manskapsavlöningsreglemente, dels ock besluta, att barntillägg skola övergångsvis utgå till vissa i manskapsavlöningsreglementet avsedda befattningshavare enligt av departementschefen förordade grunder.

I samband med propositionen har utskottet till behandling förehåft följande motioner, nämligen:

dels två likalydande motioner, väckta, den ena inom första kammaren av herr *R. Berg* (I: 177) och den andra inom andra kammaren av herrar *T. G. von Seth* och *B. Holmgren* (II: 232), vari hemställts, att riksdagen måtte vidtaga den ändring i Kungl. Maj:ts förslag till manskapsavlöningsreglemente m. m., att 3. klass sjömän vid stationär förläggning beredas förmånen av sjötillägg med de belopp, som av försvarsväsendets lönenämnd föreslagits i lönenämndens yttrande över 1936 års lönekommittés betänkande med förslag till manskapsavlöningsreglemente;

dels två likalydande motioner, väckta, den ena inom första kammaren av herr *R. Wagnsson* (I: 178) och den andra inom andra kammaren av herr *O. W. Lövgren* (II: 231), däri hemställts, att riksdagen måtte besluta sådan ändring av förslaget till manskapsavlöningsreglemente, att kallortstillägg må tillkomma beställningshavare tillhörande löneplan Mb samt sådan beställningshavare tillhörande löneplan Ma, vilken genomgått fullständig underbefälsutbildning och räknar en anställningstid av minst 3 år;

dels ock två likalydande motioner, väckta, den ena inom första kammaren av herr *N. Holmström* (I: 179) och den andra inom andra kammaren av herrar *T. G. von Seth* och *B. Holmgren* (II: 233), vari hemställts, att riksdagen måtte vidtaga den ändringen i Kungl. Maj:ts förslag till nytt manskapsavlöningsreglemente, att avskedspremie till den, som kan räkna minst nio års anställning, fastställes till ett belopp av 1,000 kronor.

Beträffande de av motionärerna till stöd för deras framställningar anförda skälen hänvisas till motionerna.

Inledning.

Departementschefen har inledningsvis erinrat därom, att det uppdrag, som anförtroddes 1936 års lönekommitté vid dess tillsättande den 24 april 1936, icke omfattade försvarsväsendets fast anställda manskap, vars löneförhållanden äro reglerade efter andra grunder än för statens befattningshavare i allmänhet. Frågan om lönereglering för det fast anställda manskapet hade emellertid upptagits av Kungl. Maj:t den 24 februari 1939, därvid uppdrag lämnats 1936 års lönekommitté att verkställa revision av gällande avlöningsbestämmelser för fast anställt manskap vid försvarsväsendet.

Departementschefen har vidare erinrat om att Kungl. Maj:t genom beslut den 24 november 1939 anbefallt lönekommittén att i anslutning till den kommittén åliggande utredningen angående lönereglering för fast anställt manskap avgiva förslag dels i fråga om jämkning i den i militära avlöningsreglementet intagna löneplanen för underofficerare, dels ock beträffande frågan om reglering av rätten till ersättning vid skada eller dödsfall till följd av olycksfall under flygtjänstgöring.

Till fullgörande av omförmälda utredningsuppdrag har lönekommittén den 14 december 1939 till Kungl. Maj:t överlämnat betänkande med förslag till manskapsavlöningsreglemente. Betänkandet innefattar förslag jämväl i de i Kungl. Maj:ts förenämnda beslut den 24 november 1939 omhandlade hänseendena. Under ärendets behandling har lönekommittén haft överläggningar med utsedda representanter för försvarsväsendets underbefälsförbund. Därjämte hava vissa delegerade för försvarsväsendets lönenämnd samt för försvarsväsendets centrala förvaltningsmyndigheter inom kommittén deltagit i revisionen av gällande avlöningsbestämmelser för fast anställt manskap vid försvarsväsendet.

Frågan om avlåtande av proposition rörande reglering av rätten till ersättning vid skada eller dödsfall till följd av olycksfall under flygtjänstgöring kommer, enligt vad föredragande departementschefen anført, senare att anmälas av chefen för socialdepartementet.

Förslaget till manskapsavlöningsreglemente.

1. Allmänna synpunkter.

Av föredragande departementschefens uttalanden i det vid propositionen fogade statsrådsprotokollet inhämtas till en början följande.

1936 års lönekommitté har vid utarbetande av det nu föreliggande förslaget till nytt manskapsavlöningsreglemente i enlighet med de för kommittén fastställda direktiven sökt eftersträva en anpassning i ökad omfattning efter de principer, som varit vägledande vid utformningen av de nya avlöningsreglementena för befattningshavare vid den civila och den militära statsförvaltningen, varvid dock manskapets särskilda anställningsförhållanden och de särdrag i övrigt, som känneteckna manskapsorganisationen, på åtskilliga punkter nödvändiggjort avvikelser från berörda principer. Vissa omläggningar i lönesystemet hava befunnits påkallade, vilka föranlett tillskapandet av nya avlöningsformer, varjämte i själva reglementet ansetts böra upptagas ett flertal stadganden, som för närvarande regleras helt vid sidan av avlöningsreglementet. I reglementsförslaget har måst inrymmas väsentligt flera avlöningsföreskrifter än som innefattas i nuvarande manskapsavlöningsreglemente, något som i sin tur föranlett behov av en genomförd systematisering av lönebestämmelserna.

I sitt reglementsförslag har kommittén, i viss anslutning till kapitelindelningen i civila och militära avlöningsreglementena, under särskilda kapitel sammanfört sådana bestämmelser, som äro inbördes likartade eller eljest äga logiskt samband med varandra. Då av praktiska skäl avlöningsförhållandena för all i reglementet avsedd personal — såväl manskap i allmänhet som flaggkorpraler och högbåtsmän — ansetts böra behandlas i ett sammanhang, har däremot någon uppdelning av bestämmelserna å särskilda huvudavdelningar med hänsyn till olika personalkategorier icke kommit till stånd. Avlöningsreglementet har av kommittén föreslagits erhålla beteckningen »manskapsavlöningsreglementet».

Kommittén har förutsatt, att utöver de i reglementet ingående avlöningsföreskrifterna vissa särskilda stadganden för tolkning eller förklaring av reglementets huvudbestämmelser även fortsättningsvis liksom hittills bliva erforderliga. Befogenhet att meddela dylika särskilda tilläggsföreskrifter borde tillkomma Kungl. Maj:t.

Rörande reglementsförslagets allmänna innebörd har departementschefen lämnat följande kortfattade allmänna översikt (sid. 26 och 27 i propositionen):

Förslaget innebär för det stora flertalet av det fast anställda manskapet ett bibehållande av det nuvarande blandlönesystemet, enligt vilket manskapet utöver kontant lön åtnjuter fullt naturaunderhåll i form av bostad, kost och beklädnad. Vissa grupper av äldre manskap, nämligen flaggkorpraler och högbåtsmän, vilka till skillnad från övrigt manskap äro långtidsanställ-

da och äga kvarstå intill pensionsåldern, föreslås emellertid bliva kontant-avlönade enligt samma grunder som gälla för statliga befattningshavare i allmänhet.

Vissa modifikationer i blandlönesystemet hava emellertid ansetts motiverade för dem bland det naturaavlönade manskapet, vilka bildat familj och fördenskull ej kunna på samma sätt som det yngre manskapet utnyttja naturaförmånerna. För att bereda möjlighet åt detta manskap att förhyra familjebostad och hava eget hushåll förordar lönekommittén införandet av en särskild kontant förmån, benämnd hyres- och ortstillägg. Även beträffande de äldre bland det ogifta manskapet har kommittén ansett skäligt, att genom beviljande av ett kontant bidrag till bostadskostnaden möjlighet beredes till bosättning utom kasern.

En dyrortsgradering av manskapslönerna har ansetts böra genomföras endast för flaggkorpraler och högbåtsmän, vilka skulle överföras till ett renodlat nettolönesystem. Det föreslagna hyres- och ortstillägget skulle emellertid graderas efter ortsdyrhet.

Rörligt tillägg föreslås utgå till manskap inom samma gränser som för befattningshavare i övrigt i statstjänst men med viss jämkning i grunderna med hänsyn till utgående naturaförmåner.

Med hänsyn till den allmänna löneutvecklingen under den tid, som flutit sedan manskapslönerna senast reglerades, har lönekommittén ansett en höjning av lönebeloppen för manskapet befogad. Utgångspunkterna för lönebeloppens avvägning hava generellt sett varit, att den genomsnittliga löneökningen för manskap med rätt till naturaförmåner icke bör uppgå till samma storlek som de av riksdagen åren 1938 och 1939 beviljade löneförbättringarna för helt kontantavlönade befattningshavare samt att större löneökningar böra tillerkännas äldre manskap än meniga med kort anställningstid. Vidare hava löneökningarna ansetts böra vara större för beställningshavare å dyrare orter än för beställningshavare å billigare orter. — För flaggkorpraler och högbåtsmän hava lönebeloppen avvägts i anslutning till underofficerslönerna på det sätt, att vissa löneklasser i löneplanerna för ifrågakvarande personalgrupper gjorts gemensamma. Härvid föreslås tillika en mindre höjning av lönebeloppen i de lägsta löneklasserna inom underofficerslöneplanen.

På vissa punkter föreslår kommittén betydelsefulla ändringar i nuvarande avlöningsbestämmelser. Sålunda föreslås lönetursberäkningen i princip grundad på samma system, som gäller för statliga befattningshavare i allmänhet. Vidare skulle manskapet generellt tillförsäkras en ovillkorlig semesterrätt. Kallortstillägg skulle införas som en ny förmån för äldre manskap i övre Norrland. Rätten till kommenderingstillägg vid tjänstgöring utom förläggningssorten föreslås utvidgad. Vissa mindre höjningar föreslås ifråga om sjö- tillägg till marinens manskap under sjötjänstgöring. Flygtilläggen föreslås bibehållna vid oförändrad nivå.

Beträffande nuvarande anordningar för underlättande av avgående manskaps övergång till civilanställning förutsätter kommittén icke någon principiell ändring. Avskedspremierna till avgående manskap föreslås enhetligt avvägda vid samtliga försvarsgrenar.

Flertalet av de över det föreliggande förslaget hörda myndigheterna har lämnat detsamma utan principiell erinran. De myndigheter, vilka angivit sin allmänna inställning till förslaget, hava uttalat, att detsamma synts dem innebära en förtjänstfullt utförd anpassning till militära avlöningsreglementet samt i stort sett utgöra en tillfredsställande lösning av frågan om en reglering

av manskapets avlöningsförhållanden. Några myndigheter hava dock förklarat sig anse den föreslagna löneökningen i vissa lönelägen vara väl knapp för att säkerställa önskvärda rekryteringsmöjligheter.

Såsom ett allmänt omdöme beträffande kommitténs reglementsförslag yttrar *departementschefen* (sid. 27):

Det av 1936 års lönekommitté framlagda förslaget till manskapsavlöningsreglemente har utarbetats efter ingående överväganden i de hänseenden, som angivits i direktiven för ifrågavarande utredning. Under utredningsarbetets gång har samarbete ägt rum med särskilda delegerade för försvarsväsendets lönenämnd och centrala förvaltningsmyndigheter, och vidare hava — liksom skedde under kommitténs förarbeten till militära avlöningsreglementet — förhandlingar rörande såväl löneplaner som reglementets utformning i övrigt förts med utsedda representanter för vederbörande personalorganisation. Härvid har enighet vunnits såväl om löneförbättringens storlek som jämväl beträffande avlöningsförmånerna i övrigt samt utformningen av lönebestämmelserna.

Efter att hava tagit del av förslaget jämte däröver avgivna utlåtanden finner jag mig böra förorda, att detsamma lägges till grund för proposition i ämnet till innevarande års riksdag. Det synes mig nämligen även i nuvarande läge påkallat, att löneregleringsfrågan för det fast anställda manskapet utan uppskov bringas till sin lösning. Ett undanskjutande av frågan skulle enligt min mening framstå såsom obilligt, sedan lönereglering för övrig personal på aktiv stat vid försvarsväsendet genomförts vid fjolårets riksdag.

2. Lönesystem och löneplaner.

Brutto- eller blandlönesystem.

Efter att hava erinrat om att för närvarande för allt fast anställt manskap gäller ett blandat kontant- och naturallönesystem, enligt vilket de anställda utöver kontant lön åtnjuta fullt naturaunderhåll, innefattande bostad, kläder och tvätt, samt att för äldre, gift manskap detta blandlönesystem så till vida är modifierat, som i stället för fri inkvartering må utgå ett hyresbidrag för att möjliggöra för sådant manskap att anskaffa familjebostad, övergår departementschefen att redogöra för lönekommitténs förslag för sättet för avlönande av det fast anställda manskapet. Av departementschefens redogörelse framgår, att det icke syntes 1936 års lönekommitté lämpligt eller möjligt att för manskap i allmänhet frångå det hittillsvarande blandlönesystemet. Härom hade kommittén anfört i huvudsak följande (sid. 28):

De militära organisations- och tjänstgöringsförhållandena torde oundgängligen nödvändiggöra, att det stora flertalet manskap förlägges och utspisas i kasern och att uniformsplikt upprätthålles. Under sådana förhållanden synes det ofrånkomligt, att lönesvstemet grundas på att naturaunderhåll ingår i avlöningen såsom en avlöningsform vid sidan av den kontanta lönen. Ur de anställdas synpunkt synes ej heller blandlönesystemet medföra olägenheter av den art, att de kunna motivera ett övergivande av detsamma.

Vad här anförts tar sikte på det stora flertalet manskap, i främsta rummet beställningshavare i de yngre årsklasserna, bland vilka familjebildning endast undantagsvis förekommer och vilkas närvaro i kasernerna av olika

skäl är nödvändig ej blott under egentlig tjänstgöringstid. Betraktar man däremot förhållandena för olika kategorier av äldre manskap, ter sig saken något annorlunda.

Vad först beträffar de äldsta grupperna av manskap, nämligen flaggkorpraler och högbåtsmän, äga dessa beställningshavare kvarstå i tjänst intill uppnådd pensionsålder. De hava, innan de erhålla befordran till sina beställningar, en lång anställningstid bakom sig. Ifrågavarande beställningshavare hava också arbetsuppgifter och befälsfunktioner, vilka i stort sett giva dem en ställning, som närmar sig den underofficerarna intaga. Flaggkorpraler och högbåtsmän äro vidare till övervägande antal familjeförsörjare. Av den statistiska utredningen framgår att — medan för manskapet i gemen antalet gifta utgör endast 13.7 procent av det totala antalet beställningshavare — antalet gifta i procent av hela antalet manskap i här avsedda grader utgör för högbåtsmän 94.4 samt för flaggkorpraler 85.5 vid flottan och 79.3 vid kustartilleriet.

Med hänsyn till vad sålunda anförts synes det hittillsvarande blandlönesystemet, såvitt angår flaggkorpraler och högbåtsmän, icke längre motsvara förhållandenas krav. Införandet av ett renodlat kontantlönesystem genom beställningshavarnas överförande till en särskild löneplan synes fördenskull, såsom även i direktiven för utredningen antytts, vara för deras vidkommande påkallat. Genom en sådan omläggning kunna enligt kommitténs uppfattning ifrågavarande beställningshavare lättare än vid blandlönesystemets bibehållande beredas lönevillkor, som kunna anses skäliga i betraktande av vad som tillkommer andra statliga befattningshavare med jämförlig utbildning och i ansvarsställning.

Departementschefen har med förmälan att vad lönekommittén i ovan angivna hänseende anført och föreslagit av de hörda myndigheterna i huvudsak lämnats utan erinran för egen del förklarar sig kunna biträda kommitténs förslag på förevarande punkt.

Dyrortsgradering av lönerna.

Departementschefen framhåller beträffande frågan om dyrortsgradering av lönerna, att 1939 års lönekommitté verkställt vissa undersökningar rörande manskapets kontanta löneförmåner. De överväganden, som kommittén på grundval av dessa undersökningar ägnat frågan, hade emellertid icke givit kommittén anledning att förordna någon dyrortsgradering av lönerna för manskap i allmänhet. Vad åter angår flaggkorpraler och högbåtsmän, vilka enligt kommitténs förslag skulle erhålla en renodlad kontantlön, hade kommittén ansett samma skäl för en dyrortsgradering av lönebeloppen föreligga som de, vilka motiverat den i lönesystemet för officerare och underofficerare samt tjänstemän vid civilförvaltningen ingående ortsgruppsindelningen.

Mot kommitténs förslag i förevarande avseende har *departementschefen* — i likhet med de hörda myndigheterna — icke funnit anledning till erinran.

Hyres- och ortstillägg.

Såsom av det föregående framgår, har 1936 års lönekommitté förordnat införandet av en särskild kontant förmån, benämnd hyres- och ortstillägg.

Det hyresbidrag, som för närvarande kan utgå till äldre, gift manskap för att möjliggöra för sådant manskap att anskaffa familjebostad, utgör å A-, B- och C-orter 252 kronor, å D-, E- och F-orter 288 kronor, å G- och H-orter 324 kronor samt å I-ort — med inräknande av den tillfälliga förstärkning av hyresbidraget, som under senare år beviljats — 564 kronor. Hyresbidraget tillkommer furir och korpral vid armén eller flygvapnet samt flaggkorpral, högbåtsman och till 1. klass sjöman eller 1. klass kustartillerist uppflyttad menig under förutsättning, att vederbörande är gift och innehar en enligt avlöningsreglementets regler beräknad tjänstetid av minst 72 månader eller 6 år.

1936 års lönekommitté har, enligt vad som framgår av den av departementschefen lämnade redogörelsen, såsom sin åsikt framhållit, att, såvitt angår annat manskap än flaggkorpraler och högbåtsmän, ett särskilt tillägg till den kontanta lönen bör utgå dels till manskap, som ingått äktenskap och som innehar så lång tjänstetid, att bosättning utom kasern anses kunna medgivas utan större olägenheter ur tjänstesynpunkt, dels ock till ogift manskap med mera avsevärd anställningstid. Lönekommittén har för ifrågavarande tillägg föreslagit benämningen *hyres- och ortstillägg*. Enligt kommitténs uppfattning är en dyrortsgradering av hyres- och ortstillägget motiverad. Kommittén har härvid utgått från att graderingen av hyres- och ortstilläggen bör ske på grundval av förläggningssorternas placering i ortsgrupp enligt den allmänna dyrortsgruppering, som gäller för gradering av lönerna för tjänstemän vid nyreglerade verk.

Storleken av det avsedda lönetillägget har kommittén ansett böra för gift manskap bestämmas till 252 kronor för A-ort eller ett belopp motsvarande det nu utgående lägsta hyresbidraget, vilket för närvarande kan anses utgöra ett genomsnittsbelopp närmast avseende B-ort. Skillnaden i tilläggsbeloppen mellan de olika ortsgrupperna har ansetts lämpligen kunna bestämmas till 72 kronor. I överensstämmelse härmed skulle tilläggen för gift personal fastställas till följande belopp:

Ortsgrupp	A	B	C	D	E	F	G	H	I
Tilläggsbelopp	252	324	396	468	540	612	684	756	828

För ogift äldre manskap har kommittén ansett hyres- och ortstillägget böra bestämmas på A-ort till två tredjedelar av gift beställningshavares tillägg på samma ort eller 168 kronor. För högre ortsgrupper har tillägget ansetts böra avvägas så, att skillnaden mellan beloppen för de olika ortsgrupperna utgör 36 kronor eller hälften av det för gift manskap föreslagna skillnadsbeloppet. Hyres- och ortstilläggen för ogifta beställningshavare skulle alltså bestämmas på följande sätt:

Ortsgrupp	A	B	C	D	E	F	G	H	I
Tilläggsbelopp	168	204	240	276	312	348	384	420	456

Beträffande förutsättningarna för rätt till hyres- och ortstillägg uttalar kommittén som sin uppfattning, att en viss minimitjänstetid bör krävas för åtnjutande av förmånen ifråga. Härom anför kommittén (sid. 31):

Denna gräns torde utan större olägenhet ur militära tjänstesynpunkter kunna sättas lägre än för närvarande. Med tillmötesgående av de önskemål, som härutinnan framställts under kommitténs förhandlingar med personalrepresentanterna, har kommittén ansett sig böra förorda, att rätt till hyres- och ortstillägg för gift manskap må inträda efter en tjänstetid av 4 år. Enligt kommitténs uppfattning finnes icke tillräcklig anledning att, såsom för närvarande gäller beträffande hyresbidraget, som villkor för rätt till hyres- och ortstillägg uppställa uppnådd befordran till viss underbefälsgrad eller verkställd uppflyttning till viss tjänstbarhetsklass.

Vad angår villkoren för rätt till hyres- och ortstillägg för ogift manskap, är kommittén av den åsikten att i fråga om tjänstetid böra för sådant manskap uppställas väsentligt strängare krav för erhållande av rätt till dylikt tillägg. Ur tjänstesynpunkt torde det nämligen få betraktas såsom en bestämd olägenhet, om det mera erfarna underbefälet i större utsträckning skulle medgivas bosätta sig utom kasernen. Enligt kommitténs mening bör rätt till hyres- och ortstillägg för ogift manskap icke inträda förrän efter en så lång tjänstetid, att manskapet regelmässigt avslutat underofficersutbildningen och därefter under ett år tjänstgjort vid sitt truppförband. I överensstämmelse härmed förordar kommittén, att tidsgränsen för ogift manskap bestämmes till 8 år.

Av departementschefens redogörelse för myndigheternas yttranden beträffande det föreslagna hyres- och ortstillägget framgår, att *chefen för armén* förklarar sig icke kunna tillstyrka, att det äldre ogifta manskapet tillerkändes en ovillkorlig rätt till sådant tillägg i stället för inkvartering. Å andra sidan framgår av redogörelsen, att *chefen för marinen* uttalat, att hyres- och ortstillägg borde tillkomma ogift manskap, som kunde räkna en anställningstid av minst sex år. *Arméförvaltningen* slutligen har tillstyrkt kommitténs förslag i denna del.

Departementschefen har för egen del beträffande frågan om förutsättningarna för tillrådandet av hyres- och ortstillägg, såvitt angår ogift manskap, funnit tillräckliga skäl ej föreligga för ett frångående av lönekommitténs förslag.

Rörligt tillägg.

Efter att hava lämnat en redogörelse för 1921 och 1923 års riksdagars beslut angående beräkningen av dyrtidstillägg för fast anställt manskap har departementschefen erinrat om att dyrtidstillägg för närvarande — med bortseende från särskilda bestämmelser för visst manskap, som anställts före den 1 juli 1923 — utgår å den del av lönen, som överstiger 50 kronor i månaden och beräknas efter ett procenttal, som ligger 6 enheter lägre än det för tjänstemän i allmänhet gällande procenttalet enligt de före den senaste löne regleringen gällande grunderna för dyrtidstillägg. 1936 års lönekommitté har nu, enligt vad departementschefen framhållit, funnit välbefogat att — såsom även i direktiven antytts — flaggkorpraler och högbatmän, vilka en-

ligt förslaget skulle erhålla enbart kontantlön, få åtnjuta rörligt tillägg efter samma grunder, som i de nya civila och militära avlöningsreglementena fastställts för befattningshavare i allmänhet. Vad övrigt manskap angår, hade lönekommittén för att erhålla grundval för frågans bedömande verkställt vissa utredningar beträffande verkningarna av de nuvarande bestämmelserna om dyrtidstillägg för manskap i jämförelse med bestämmelserna om dyrtidstillägg, respektive rörligt tillägg för tjänstemän vid olika grenar av statsförvaltningen. I anslutning till resultatet av denna utredning hade lönekommittén ansett sig böra förordna, att rörligt tillägg finge utgå å lönerna för manskap i allmänhet. Vid avvägningen av grunderna för tillägget hade emellertid kommittén med hänsyn till att de utgående naturaförmånernas värde växlar med levnadskostnadsindex funnit, att rörligt tillägg borde utgå allenast å den kontanta lönen, minskad med ett belopp av 300 kronor för år, och beräknas efter samma procenttal som för tjänstemän i allmänhet.

Departementschefen har vidare framhållit, att lönekommittén funnit rörligt tillägg böra utgå å hyres- och ortstillägget efter samma grunder, som fastställts i fråga om sådant tillägg å lön till tjänstemän i allmänhet, samt att kommittén förutsatt, att det till det fast anställda manskapet nu utgående fasta månatliga barntillägget borde avvecklas enligt samma grunder, som fastställts beträffande civila tjänstemän m. fl.

Mot de av lönekommittén föreslagna grunderna för rörligt tillägg å det fast anställda manskapet har *departementschefen* icke funnit anledning till erinran utan förordat förslaget till fastställelse.

Enhetlig löneplan för manskap i allmänhet m. m.

Av departementschefens redogörelse framgår, att för närvarande särskilda löneplaner gälla för arméns och flygvapnets manskap å ena sidan (löneplan Maf) samt för marinens manskap å andra sidan (löneplan Mm). Förstnämnda löneplan omfattar fyra lönegrader, nämligen en för meniga, en för vicekorpraler, en för korpraler och en för furirer. Löneplan Mm omfattar tre lönegrader, nämligen en för meniga, en för korpraler (högbåtsmän) och en för flaggkorpraler. Högbåtsmännen tillhöra sålunda för närvarande samma lönegrad som korpralerna. För högbåtsmän fortsätta dock enligt till löneplanen fogad anmärkning löneförhöjningarna med stigande tjänstålder att utgå utöver det tjänstetidsläge, där sådan innehavare av korpralsbeställning, som ej är högbåtsman, nått slutlön.

Beträffande manskap i allmänhet förekomma för närvarande åtskilliga olikheter mellan löneplanerna Maf och Mm. Begynnelselönen för menig är lika för hela försvarsväsendet. Slutlönen för furir vid armén och flygvapnet överensstämmer vidare med slutlönen för närmast motsvarande beställning — korpralsbeställning — vid flottan och kustartilleriet. Denna slutlön upp-nås dock icke vid samma tjänstetid; för armén och flygvapnet vinnes furirs slutlön efter en tjänstetid av 84 månader, men vid marinen tillträdes korprals

slutlön efter en tjänstetid av 96 månader. I övrigt föreligger icke på någon punkt full överensstämmelse mellan de båda löneplanerna. Antalet avlöningsförhöjningar i de olika graderna växlar, och likaså är avlöningsförhöjningarnas storlek olika. Sålunda förekomma för menig vid marinen icke mindre än åtta avlöningsförhöjningar, vilket kan sägas innebära, att lönegraden omfattar nio löneklasser. Avlöningsförhöjningarna utgöra, de båda första 120 kronor vardera, den tredje 180 kronor samt de därefter följande fem förhöjningarna envar 96 kronor. För menig vid armén och flygvapnet förekomma fyra löneförhöjningar (lönegraden omfattar sålunda fem löneklasser), och löneförhöjningarna utgöra respektive 60, 120, 180 och 120 kronor. I furirsgraden vid armén och flygvapnet utgör vid normal befordringsgång begynnelselönen (d. v. s. lönen efter 36 månaders tjänstetid) 1,272 kronor, och därefter följa enligt löneplanen fyra förhöjningar å respektive 120, 144, 144 och 120 kronor. För flottans korpraler däremot utgör begynnelselönen (lön efter 36 månaders tjänstetid) 1,320 kronor, varefter följa fem löneförhöjningar, envar å 96 kronor.

Enligt 1936 års lönekommittés mening måste det anses önskvärt, att nuvarande avvikelser mellan löneplanerna för manskap i allmänhet vid de olika försvarsgrenarna utjämnas. Härom anför kommittén bland annat följande (sid. 35—37):

De skäl, som föranlett nämnda avvikelser, synas kommittén icke vara av den vikt, att de böra stå hindrande i vägen för åstadkommande av en större likformighet, så mycket mindre som avvikelserna äro av obetydlig storleksordning. Avvikelser i lönehänsende äro visserligen ofrånkomliga under kortare tider, i den mån de utbildningskurser som erfordras för befordran till högre beställning äro förlagda till olika anställningsår vid olika försvarsgrenar eller vapenslag. Kommittén är emellertid av den uppfattningen, att lika lön normalt bör utgå till manskap vid olika delar av försvarsväsendet, i den mån beställningshavarna kunna räkna lika anställningstid och genomgått samma eller jämförlig utbildning. Vid de förhandlingar, som förts med personalens representanter, hava också dessa framhållit önskvärdheten av att i dylikt syfte en utjämning mellan löneplanerna åvägbringas. Jämväl de representanter för de centrala militärstaberna, med vilka lönekommittén under hand samrått, hava uttalat sig för åstadkommande av enhetlighet i förevarande hänseende. En dylik enhetlighet skulle också vara ägnad att medföra vissa lönetekniska fördelar.

Kommittén vill alltså för sin del förorda, att allt manskap utom flaggkorpraler och högbåtsmän sammanföres i en gemensam löneplan.

För åstadkommande av detta resultat erfordras vissa smärre organisatoriska omläggningar. Såsom framgår av den förut lämnade redogörelsen, innehåller för närvarande löneplanen Maf fyra lönegrader, medan löneplanen Mm omfattar två lönegrader (bortsett från flaggkorpralerna). En enhetlig löneplan för manskap i allmänhet vid samtliga försvarsgrenar torde svårigen kunna åstadkommas, med mindre dessa skiljaktigheter utjämnas på sådant sätt, att antalet lönegrader genomgående blir tre. I detta syfte föreslår kommittén, att vid armén och flygvapnet den särskilda lönegraden för vicekorpraler slopas samt att vid marinen mellan meniggraden och den hittillsvarande korpralsgraden inskjutes en ny lönegrad, avsedd för 1. klass sjömän och 1. klass kustartillerister samt ställd i jämbredd med korpralsgraden vid armén och flygvapnet. Vid de överväganden, som lönekommit-

tén efter samråd med representanter för vederbörande centrala staber ägnat denna fråga, har kommittén kommit till den uppfattningen, att en sådan omläggning även i och för sig är sakligt motiverad och att den ej heller ur organisatoriska synpunkter behöver möta mera vägande invändningar.

Vad vicekorpralsgraden angår, finnes denna underbefälsbeställning för arméns vidkommande endast vid vissa truppslag, nämligen infanteriet, ingenjör- och signaltrupperna samt trängen. För kompetens till vicekorpralsbefordran erfordras ej annan utbildning än den vanliga volontärsoldatutbildningen. Ett avskaffande av vicekorpralsgraden lär redan tidigare vid vissa tillfällen hava varit på tal. Meningarna om lämpligheten av gradens slopande hava emellertid varit delade. Mot avskaffande av vicekorpralsgraden har man framhållit dels psykologiska skäl — avseende att manskapets strävan att tillägna sig volontärutbildningen skulle stimuleras av medvetandet om att efter en med goda betyg genomgången sådan utbildning utsikter funnes till utnämning till en befälsgrad — dels ock behovet av att under slutet av andra anställningsåret använda de godkända eleverna i volontärskolan såsom instruktörer för värnpliktiga, varvid befälsgraden underlättade fullgörandet av deras befälsfunktioner. Även om emellertid vicekorpralsgraden skulle anses böra bibehållas såsom befälsgrad, följer dock härav icke, att den med nödvändighet behöver bibehållas såsom särskild lönegrad. De skillnader i ställning och uppgifter, som föreligga mellan å ena sidan menigt manskap som genomgått rekrytutbildning och å andra sidan vicekorpraler, synas vara så ringa, att en särskild lönegrad för vicekorpralerna icke kan anses erforderlig. Löneskillnaden enligt nu gällande löneplan mellan vicekorpralernas normala begynnelselön (lön efter 12 månader) och lönen till en menig efter samma tjänstetid är också relativt obetydlig. Enligt lönekommitténs mening torde det, med hänsyn även till den korta tid efter vilken befordran till korpralsbeställning regelmässigt vinnes, få anses vara tillfyllest med den högre löneställning, som ernås genom ålderstillägg i meniggraden.

Vad flottan angår, kvarstår dess meniga manskap för närvarande i meniggraden intill dess befordran kan vinnas till den mot furirsgraden svarande korpralsbeställningen. Efter genomgången korpralsutbildning bliva de korpralskompetenta beställningshavare, som ej kunna vinna omedelbar befordran till korpralsbeställning, samt de meniga, vilka avlagt endast avkortad korpralsexamen, uppflyttade i tjänstbarhetsklass från 2. klass sjöman till 1. klass sjöman. Korpralskompetenta 1. klass sjömän befordras senare i mån av ledighblivande beställningar till korpralsgraden. De 1. klass sjömän åter, som icke avlagt fullständig korpralsexamen — vilket innebär, att de ej uppfyllt fordringarna i avseende å den allmänbildande delen av undervisningen, medan de däremot fullgjort kraven beträffande den rent militära utbildningen — kvarstå i menigs lönegrad, där de till skillnad från andra meniga erhålla löneförhöjningar (ålderstillägg) varje år intill dess slutlön för menig uppnåtts efter en tjänstetid av 8 år. Enligt lönekommitténs mening finnes fog för uppflyttande av 1. klass sjömän — vilka på grund av sin praktiska utbildning kunna under sjötjänstgöring fullgöra uppgifter jämförliga med korpralernas — till en särskild, högre lönegrad.

Även 1. klass kustartillerister torde böra uppflyttas till den nya lönegrad, som kommittén alltså förordar för 1. klass sjömän. För kustartilleriets vidkommande synes emellertid den nyinrättade beställningen böra avses jämväl såsom en mellangrad mellan de nuvarande menig- och korpralsgraderna för dem, som avlagt korpralsexamen och som enligt nuvarande ordning normalt befordras direkt från menig- till korpralsbeställning efter utgången

av andra tjänståret. En sådan anordning synes påkallad för ernående av större likformighet i löneställningen för manskap vid olika delar av försvarsväsendet. För närvarande genomgås kustartilleriets korpralskola under andra anställningsåret, och vid normal befordringsgång äger därefter befordran till korpralsbeställning rum från och med tredje anställningsåret, medan motsvarande grad vid armén och flottan nås först från och med fjärde året och vid flygvapnet vinnes först från och med femte anställningsåret. Den utbildning, som vinnes i kustartilleriets korpralskola, synes, såvitt kommittén kan döma, icke fullt likvärdig med arméns furirsutbildning eller flottans korpralsutbildning. Att kustartilleriets manskap sålunda för närvarande kommer i åtnjutande av furirs lön efter mindre omfattande teoretisk utbildning och efter kortare praktisk tjänstgöring än manskapet vid armén och flygvapnet, synes icke vara riktigt. Enligt lönekommitténs uppfattning kan kustartilleriets korpralsutbildade manskap först efter genomgående av den nuvarande lägre underofficersskolan anses fullt jämställt i utbildningsavseende med arméns och flygvapnets furirer. Intill dess sådan kompetens vunnits, torde manskapet vid kustartilleriet böra kvarstå i den nyinrättade mellangraden.

Lönekommittén har sålunda föreslagit, att i en enhetlig löneplan för manskap i allmänhet upptagas tre lönegrader, till vilka hänföras följande beställningar (här angivna med nuvarande benämningar):

Lönegrad 1: volontärer (meniga) och vicekorpraler vid armén och flygvapnet samt meniga vid marinen med undantag av 1. klass sjömän och 1. klass kustartillerister;

Lönegrad 2: korpraler vid armén och flygvapnet samt 1. klass sjömän och 1. klass kustartillerister vid marinen;

Lönegrad 3: furirer vid armén och flygvapnet samt korpraler vid marinen.

I förevarande sammanhang har lönekommittén även uttalat önskvärdheten av viss omläggning av manskapsutbildningen för åvägabringande av likställighet de olika försvarsgrenarna emellan.

I samband med tillskapandet av en enhetlig löneplan har det även syns lönekommittén vara önskvärt att åstadkomma i möjligaste mån enhetliga benämningar å de olika beställningarna. Kommittén har under framhållande av det otillfredsställande i att för närvarande korpralsbenämningen vid armén och flygvapnet å ena sidan samt marinen å andra sidan användes för utmärkande av beställningar, vilka tillhöra olika lönegrader samt äro helt olika i fråga om utbildning och tjänstuppgifter, föreslagit, att korpralsbenämningen förbehålles beställningar i 2 lönegraden och att alltså 1. klass sjömän och 1. klass kustartillerister vid marinen hädanefter vid befordran till nyssnämnda mellangrad erhålla benämningen korpral. För den hittillsvarande korpralsgraden vid marinen syntes enligt kommittén ny benämning böra tillskapas, nämligen för kustartilleriets vidkommande benämningen furir och för flottans benämningen »båtsman».

Kommittén har jämväl föreslagit övergång för artilleriets vidkommande till korpralstiteln.

Av departementschefens redogörelse för de i ämnet avgivna yttrandena framgår, att kommitténs förslag om sammanförande i en gemensam löneplan av manskap i allmänhet och om vidtagande av vissa härför erforderliga organisatoriska omläggningar icke mött någon principiell erinran. Förslagen om slopande av den särskilda lönegraden för vicekorpraler vid armén och flygvapnet samt om tillskapande av en särskild lönegrad för 1. klass sjömän och 1. klass kustartillerister hava sålunda lämnats utan anmärkning. *Chefen för armén* har emellertid uttalat, att vicekorpralsgraden borde bibehållas såsom tjänstegrad och dessutom införas vid de truppslag, där den nu ej förekommer. *Arméförvaltningen* har ansett, att med hänsyn till musikmanskapets från övrigt manskap avvikande ställning i fråga om kompetenskrav och utbildning till den föreslagna löneplanen för manskap i allmänhet borde fogas en anmärkning av innehåll, att till respektive lönegrader skulle hänföras jämväl motsvarande till musikmanskapet hörande beställningshavare. En sådan anordning har synts ämbetsverket vara att förorda även ur synpunkten av att vinna överensstämmelse mellan i vederbörliga stater och i avlöningsreglementet avsedda beställningar. Frågan om åstadkommande av *enhetliga benämningar* å de olika manskapsbeställningarna har under remissbehandlingen givit anledning till skilda meningar. Rörande den närmare innebörden av yttrandena i detta avseende tillåter sig utskottet hänvisa till propositionen (sid. 39 och 40).

Departementschefen yttrar för egen del följande (sid. 40 och 41):

I likhet med lönekommittén finner även jag det vara önskvärt, att nu rådande avvikelser mellan manskapslöneplanerna för de olika försvarsgrenarna utjämnas. De riklinjer för åstadkommande av ökad likformighet på förevarande område, vilka av kommittén angivits och om vilka enighet vunnits mellan kommittén och personalens representanter, hava icke föranlett någon principiell erinran från de över förslaget hörda myndigheternas sida.

För egen del finner jag beaktansvärda fördelar vara förenade med sammanförandet i en gemensam löneplan av allt manskap utom flaggkorpraler och högboatsmän. De principer för åstadkommande av detta resultat, vilka innefattas i kommitténs förslag, äro enligt min mening välgrundade, varför jag tillstyrker fastställelse av detsamma.

Vad härefter angår frågan om införandet av *enhetliga benämningar* å de olika beställningarna, har lönekommittén angivit vissa uppslag för åstadkommande av ökad likformighet härutinnan och därvid förutsatt, att denna fråga skulle upptagas till vidare övervägande i samband med remissbehandlingen av kommitténs förslag. Såsom den föregående redogörelsen giver vid handen, hava under remissbehandlingen olika meningar yppats på förevarande punkt, varvid vissa myndigheter ansett en revision av de militära tjänstetitlarna kunna anstå, under det att från andra håll benämningsfrågan upptagits till närmare granskning. Den förda diskussionen tager i första hand sikte på frågan om en ombenämning av den hittillsvarande korpralsgraden vid marinen. Från marint håll liksom även från personalens sida har härvid kritik framförts mot den av kommittén för flottans vidkommande ifrågasatta benämningen »boatsman». Marinförvaltningen och försvarsväsendets lönenämnd hava för sin del närmast förordat benämningen furir såsom enhetlig beteckning för den föreslagna 3 lönegraden i löneplanen för manskap i allmänhet, och inom försvarsväsendets underbefälsförbund har en i

det närmaste enhälliga opinion gjort sig gällande till förmån för denna benämning. För egen del vill jag i betraktande av vad sålunda förekommit och efter samråd med chefen för försvarsdepartementet uttala mig för att furirstiteln kommer till användning såsom enhetlig benämning för beställning tillhörande nämnda lönegrad.

Vad armén beträffar, har chefen för armén motsatt sig ett utbytande av den nuvarande konstapelstiteln mot korpralstiteln. Med hänsyn härtill och då i detta fall de praktiska skälen för en ombenämning icke göra sig lika starkt gällande som i fråga om den nuvarande korpralsgraden vid marinen, har jag — likaledes efter samråd med chefen för försvarsdepartementet — ansett mig icke böra ifrågasätta ett slopande av konstapelstiteln.

I likhet med lönekommittén anser även jag, att särskilda benämningar å de för musikmanskaper vid armén avsedda beställningarna icke äro påkallade. Att, såsom arméförvaltningen föreslagit, till löneplan Ma skulle fogas en anmärkning av innehåll, att till respektive lönegrader skulle hänföras jämväl motsvarande till musikmanskaper hörande beställningshavare, synes mig ej vara nödvändigt, även om i vederbörliga stater nuvarande benämningar å beställningar för musikmanskaper i fortsättningen bibehållas oförändrade.

Den av lönekommittén berörda frågan om viss omläggning av manskapsutbildningen för åvägabringande av likställighet mellan de olika försvarsgrenarna läser komma att upptagas inom försvarsdepartementet i samband med behandlingen av ett utav den s. k. 1939 års rekryteringsutredning den 21 december 1939 framlagt förslag angående rekryteringen av försvarsväsendets officerskårer m. m.

Löneplanernas tekniska byggnad m. m.

Lönekommitténs förslag i fråga om den tekniska konstruktionen av manskapslönerna ansluter sig till de principer, som vunnit tillämpning beträffande befattningshavare i övrigt inom statsförvaltningen. Rörande den närmare innebörden av kommitténs förslag härutinnan får utskottet hänvisa till i propositionen lämnad redogörelse (sid. 41 och 42). Här må dock framhållas, att lönekommittén förordar en särskild, dyrortsgrupperad löneplan för flaggkorpraler och högbåtsmän (löneplan Mb), innehållande fem, delvis gemensamma löneklasser i vardera av två lönegrader. Löneplanen för manskap i övrigt åter (löneplan Ma) upptager tre lönegrader, indelade i tolv delvis gemensamma löneklasser. I fråga om tidsintervallerna för uppflyttning i löneklass föreslår kommittén beträffande löneplanen Mb treårsintervaller och beträffande löneplanen Ma ettårsintervaller för löneklasserna 1—9 och treårsintervaller inom löneklasserna 10—12.

Departementschefen har förklarat sig icke hava något att erinra mot det av kommittén i förevarande avseende framlagda förslaget. Ett under remissbehandlingen framställt yrkande om tillämpning av tvåårsintervaller för uppflyttning inom löneklasserna Ma 10—12 kunde departementschefen således ej biträda.

Lönebeloppens avvägning.

Beträffande frågan om lönebeloppens avvägning erinrar departementschefen till en början om att enligt de till 1936 års lönekommitté lämnade direk-

tiven en omprövning av den hittillsvarande utgångspunkten för lönesättningen för menigt manskap påkallades icke blott av de förändringar i löneläget för lantarbetarna, som ägt rum under tiden efter fastställandet av nu gällande lönesatser för det fast anställda manskapet, utan även med hänsyn till de förskjutningar, vilka syntes hava skett och till äventyrs ytterligare kunde anses önskvärda beträffande manskapets rekrytering från olika samhällsgrupper.

Departementschefen övergår därefter till att lämna en redogörelse för lönekommitténs förslag i förevarande hänseende. Av redogörelsen (sid. 43—46) framgår, att kommittén med hänsyn till den allmänna löneutvecklingen under den tid, som förflutit sedan manskapslönerna senast reglerats, funnit en höjning såväl av begynnelselönen för menigt manskap som ock av övriga lönesatser för dessa beställningshavare motiverad.

Med avseende å löneavvägningen har kommittén anfört (sid. 43 och 45).

Vid de överväganden, som ägnats frågan om utgångspunkterna för lönesättningen, har kommittén varken av tillgängliga uppgifter angående rekryteringskällorna eller i övrigt funnit anledning att vid begynnelselörens fixerande söka direkt anknytning till lönenivån för någon viss löntagargrupp. Begynnelselörens betydelse för manskapets rekrytering ur olika samhällslager bör enligt kommitténs uppfattning icke överskattas. Det bör vid denna frågas bedömande beaktas, att inträde i manskapsanställning äger rum i unga år, att de första anställningsåren väsentligen äro att betrakta såsom utbildningsår och att täta löneförhöjningar komma manskapet till del genom löneklassuppflyttning i innehavande beställning samt genom i allmänhet snabbt inträdande befordringar. Det nyanställda meniga manskapet är i främsta rummet att betrakta såsom lärlingar, vilka ha att genomgå en utbildning, som — förutom att den gör dem skickade för underbefälsfunktioner i militärtjänsten — skänker dem ett värdefullt underlag för en framtida verksamhet på andra levnadsbanor. Denna utbildning och de framtida förvärvsmöjligheter, som därå kunna grundas, torde — i förening med vissa åtgärder för underlättande av avskedat manskaps övergång till civila levnadsbanor, till vilka kommittén i det följande återkommer — för en tillfredsställande rekrytering vara av större betydelse än lönenivån för det nyanställda manskapet. Den höjning av lönebeloppen, som även för de yngsta manskapsgruppernas del bör komma till stånd, synes böra avvägas efter vad som kan anses skäligt under beaktande av nyss anförda omständigheter men utan bestämd anknytning till inkomstläget för någon viss samhällsgrupp.

Den bestämning av lönebeloppen, som med iakttagande av olika i det föregående angivna synpunkter föreslås av lönekommittén, utgör — liksom löneplanernas uppbyggnad och lönesystemets utformning över huvud taget — resultatet av förhandlingar mellan lönekommittén och personalorganisationens utsedda representanter, varvid man genom sammanjämkning av olika inom kommittén och av personalrepresentanterna framförda meningar i fråga om löneförbättringens storlek för olika grupper av beställningshavare lyckats uppnå enighet kring den avvägning av beloppen, som innefattas i de förslag till löneplaner, vilka framläggas av kommittén.

Vid avvägningen av beloppen hava givetvis lönerna samt de förut angivna hyres- och ortstilläggen bedömts i ett sammanhang och med beaktande av föreslagna regler för rörligt tillägg. Utgångspunkterna hava generellt sett varit, att den genomsnittliga löneökningen för manskap med rätt till natura-

förmåner icke borde uppgå till samma storlek som de beviljade löneförbättringarna för helt kontantavlönade befattningshavare i statens tjänst, att större löneökningar borde tillerkännas äldre manskap än meniga med kort anställningstid samt att löneförbättringarna borde vara större för beställningshavare å dyrare orter än å billigare.

Angående de föreslagna lönebeloppen har kommittén beträffande *löneplan Ma* påpekat bland annat följande:

Begynnelönen för menig har ansetts böra höjas från 600 till 684 kronor för år eller med 7 kronor för månad. Den löneökning, som vid bifall här till inträder för nyanställd menig, blir emellertid i högre indexlägen än det, efter vilket de fasta lönerna avvägs (indexläget 156/157 enligt skalan för nuvarande dyrtidstillägg), större än vad löneplanen utvisar tack vare att rörligt tillägg skulle utgå även å dessa löner, vilka för närvarande ej äro förenade med rätt till dyrtidstillägg. Kommitténs förslag och de löneförbättringar, som därmed eftersträvats, hava närmast avvägs på grundval av överbäganden, avseende indexläget 168/169 (= index 108 på den nya indexskala, som utgår från 1935 som basår). Vid detta indexläge uppgår löneökningen för nyanställd menig till 106 kronor för år. Beloppen för de närmast följande löneklasserna hava ansetts böra avvägas så, att de bereda en ungefär motsvarande, i vissa fall något större löneökning åt innehavare av vicekorpralsbeställning. På grund härav har löneökningen för menig med längre tjänstetid än 12 månader något stegrats. Korprals begynnelöns (löneklassen Ma 4) föreslås till 1,176 kronor för år, vilket för korpral vid armén och flygvapnet medför en löneökning av 220 kronor. För nuvarande 1. klass sjömän och 1. klass kustartillerister, vilka enligt förslaget flyttas upp från menigraden till lönegraden Ma 2, blir ökningen avsevärt större. Å andra sidan kommer för det manskap vid kustartilleriet, som enligt hittillsvarande ordning efter avslutad korpralsutbildning befordrats till nuvarande korpralsbeställning men som enligt förslaget får stanna i den nya korpralsgraden intill dess lägre underofficersskola genomgått, löneökningen att reduceras till ett belopp, som är mindre än nu utgående provisorisk avlöningsförstärkning; i vissa tjänstetidslägen inträder t. o. m. sänkning i förhållande till beloppen i nu gällande löneplan. För furir (båtsman) har begynnelöns (löneklass Ma 6) upptagits till 1,500 kronor, vilket för arméns furirer innebär en löneökning vid index 168/169 av 240 kronor för år. För furir eller båtsman med så lång tjänstetid, att rätt till hyres- och ortstillägg inträtt, blir löneökningen i allmänhet större, särskilt på dyrare orter, men för ogift personal, som ju hittills icke haft rätt till hyresbidrag, jämväl på billigare orter. Störst blir löneökningen i furirsgraden för gift beställningshavare med en tjänstetid av över 48 men under 72 månader, vilka beställningshavare hittills icke ägt uppbära hyresbidrag men enligt förslaget skulle bliva berättigade till hyres- och ortstillägg. Löneökningen utgör för gift furir i nämnda tjänstetidsläge på E-ort omkring 800 kronor och på I-ort omkring 1,100 kronor, allt vid indexläget 168/169. För gift manskap med mer än 72 tjänstemånader inträder å andra sidan å de billigaste orterna en relativ sänkning, i det att löneökningen på A-ort — där dock för närvarande ej finnas några beställningshavare — understiger och på B-ort endast obetydligt överstiger ett belopp motsvarande den nuvarande provisoriska avlöningsförstärkningen. En dylik relativ sänkning är en ofrånkomlig konsekvens av den i förslaget eftersträfvade starkare graderingen av löneförmåner efter ortsdyrheten genom ökning av löneskillnaden mellan billigare och dyrare orter.

Av departementschefens redogörelse framgår vidare, att kommittén, såvitt angår *löneplanen Mb*, ansett löneplanen böra konstrueras efter samma grunder som löneplan *UO* i militära avlöningsreglementet. Det har därvid även synts kommittén naturligt, att vissa löneklasser i nämnda båda löneplaner göras gemensamma. Lönekommittén har i sådant avseende föreslagit, att löneklasserna 4—6 i löneplan *Mb* bestämmas lika med löneklasserna 1—3 i löneplan *UO*. I anslutning därtill har kommittén — under erinran, att i kommitténs uppdrag jämväl inginge att taga under omprövning i vad mån en jämkning kunde befinnas erforderlig i den i det militära avlöningsreglementet intagna löneplanen för underofficerare, *löneplanen UO* — framhållit, bland annat, följande:

För ernående av en lämplig relation mellan å ena sidan lönebeloppen i löneplan *Ma* jämte utgående naturaförmåner eller ersättning för sådana förmåner — däri inbegripet hyres- och ortstillägg — och å andra sidan lönebeloppen i löneplan *Mb* har lönekommittén funnit anledning föreslå en sådan avvägning av beloppen i sistnämnda löneplan, att lönerna i löneklasserna *Mb* 4 och 5 komma att något överstiga nu gällande belopp enligt löneklasserna *UO* 1 och 2. En viss höjning av beloppen i sistnämnda båda löneklasser erfordras därför för åvägabringande av den nyss förordade överensstämmelsen mellan löneklasserna *Mb* 4—6 och *UO* 1—3. Kommitténs förslag innebär härutinnan en höjning å *A*-ort beträffande löneklassen *UO* 1 med 102 kronor och beträffande löneklassen *UO* 2 med 36 kronor. Härvid påkallas jämväl en ökning med 6 kronor av de för dessa löneklasser nu fastställda ortsskillnadsbeloppen, i följd varav höjningen för *I*-ort kommer att uppgå till 150 kronor för löneklassen *UO* 1 och 84 kronor för löneklassen *UO* 2.

Departementschefen erinrar vidare, att de löneökningar, som — under visst hänsynstagande till bortfallande rätt till naturaförmåner — enligt kommitténs förslag skulle inträda för beställningshavare tillhörande löneplan *Mb*, för olika tjänstetider och å olika ortsgrupper variera men att de i allmänhet bliva betydande. Störst bliva givetvis, framhåller departementschefen, ökningarna å de dyrare orterna. Vid indexläget 168/169 utgör enligt förslaget den lägsta löneökningen för gift manskap å *E*-ort 539 kronor för högbåtsman och 440 kronor för flaggkorpral samt å *I*-ort 651 kronor för högbåtsman och 600 kronor för flaggkorpral. De största ökningarna bliva för gifta beställningshavare å *E*-ort vid samma indexläge för högbåtsman 889 kronor och för flaggkorpral 704 kronor. För ogift personal, som ju för närvarande ej äger rätt till hyresbidrag utan allenast åtnjuter den i nuvarande löneplan *Mm* upptagna enhetliga kontantlönen jämte naturaförmåner, bliva löneökningarna ännu större, emedan övergången till enbart kontantlönesystem medför lika lön för ogifta och gifta beställningshavare.

De avsevärda löneförbättringar, som sålunda skulle beredas flaggkorpraler och högbåtsmän, äro, framhåller departementschefen vidare, enligt lönekommitténs uppfattning motiverade med hänsyn till att dessa beställningshavare i förhållande till sin utbildning och tjänstetid samt till sina uppgifter inom försvarsväsendet hittills varit i lönehänseende ogynnsamt ställda. Den om-

läggning av lönesystemet, som för deras del nu vidtages, innebär, enligt vad departementschefen framhållit, att lönenivån för denna personal undergår en höjning av ungefär samma storleksordning som den löneökning, vilken hittills tillkommit flaggkorpral vid befordran till underofficersbeställning, varemot löneökningen vid framdeles inträdande befordran till underofficersbeställning blir i motsvarande mån mindre än hittills, i det att genom snedding från löneplan Mb till löneplan UO uppstår en löneökning endast av den storleksordning, som kommer en underofficer till del vid befordran från lägre till högre underofficersbeställning.

Av departementschefens redogörelse för avgivna yttranden framgår, att flertalet av de hörda myndigheterna lämnat kommitténs förslag till lönesättning utan erinran eller förklarat sig kunna tillstyrka detsamma. *Överbefälhavaren* samt *cheferna för armén* och *marinen* hava emellertid ansett löneökningen i vissa lönelägen vara väl knapp för att säkerställa önskvärda rekryteringsmöjligheter. Överbefälhavaren och arméchefen hava sålunda uttalat, att den föreslagna ökningen av menigs begynnelselön från 600 till 684 kronor vore alltför ringa; chefen för marinen anser väl, att den föreslagna begynnelselönen kan anses tillfredsställande med hänsyn till manskapets lärlingsstadium, men förordar en betydande löneförhöjning från och med fjärde anställningsåret eller den tidpunkt, då manskapets yrkesutbildning i stort sett är avslutad.

Departementschefen har för egen del beträffande löneavvägningen anfört bland annat följande (sid. 46 och 47):

Såsom den föregående redogörelsen giver vid handen, hava utgångspunkterna för bestämmandet av den löneförbättring för det fast anställda manskapet, som innefattas i de av lönekommittén framlagda löneplaneförslagen, generellt sett varit, att den genomsnittliga löneökningen för manskap med rätt till naturaförmåner icke bör uppgå till samma storlek som de av riksdagen åren 1938 och 1939 beslutade löneförbättringarna för helt kontantavlönade befattningshavare, att större löneökningar böra tillerkännas äldre manskap än meniga med kort anställningstid samt att löneförbättringarna böra vara större för beställningshavare å dyrare orter än å billigare.

De principer för bestämmande av lönenivån för det fast anställda manskapet, på vilka det föreliggande löne regleringsförslaget sålunda grundats, synas mig bärande, och jag finner mig böra giva min anslutning till den avvägning av den reella löneförbättringen, som innefattas i de framlagda förslagen till löneplaner. Någon jämkning av lönenivån i enlighet med de av överbefälhavaren och chefen för armén, å ena, samt chefen för marinen, å andra sidan, från motsatta utgångspunkter framförda yrkandena kan jag således icke förorda, helst som vid lönebeloppens avvägning enighet vunnits mellan kommittén och vederbörande personalorganisation beträffande löneförbättringens storlek i de skilda lönelägena.

Till belysande av den samlade verkan av lönebeloppen i löneplan Ma samt de föreslagna beloppen av hyres- och ortstillägg har lönekommittén å sid. 43 i sitt betänkande intagit en sammanställning över de belopp i lön samt hyres- och ortstillägg, vilka under olika anställningsår skulle tillkomma en ogift och en gift beställningshavare vid armén, som efter normal beföringsgång upp till furirsgraden kvarstår i denna grad intill dess slutlönen

uppnåts, varvid tillika gjorts jämförelse med nuvarande avlöningsförmåner, inklusive provisoriska tillägg med undantag av den provisoriska avlöningsförstärkningen. Till grund för nämnda sammanställning har kommittén lagt hyres- och ortstillägg för E-ort samt rörligt tillägg vid indexläget 168/169.

I syfte att belysa den samlade verkan av lönebeloppen samt hyres- och ortstilläggen vid det indexläge — 174/175 på den hittills för dyrtidstilläggsberäkningen gällande indexskalan — efter vilket avlöningsanslagen i budgetförslaget för nästkommande budgetår beräknats, anser jag mig här böra intaga en motsvarighet till berörda av lönekommittén upprättade sammanställning:

Anställningsår	Kontant lön jämte hyres- och ortstillägg å E-ort		Ökning i förhållande till nuvarande kontanta förmåner	
	ogift kronor	gift kronor	ogift kronor	gift kronor
1:a	718	718	118	118
2:a	875	875	119	119
3:e	1,254	1,254	234	234
4:e	1,608	1,608	252	252
5:e	1,738	2,327	250	839
6:e	1,869	2,453	213	802
7:e	2,000	2,589	188	453
8:e	2,131	2,719	175	439
9:e	2,471	2,719	515	439
10:e	2,471	2,719	515	439
11:e	2,602	2,850	514	438
12:e	2,602	2,850	514	438
13:e	2,602	2,850	514	438
14:e	2,733	2,981	645	569

3. Vissa förmåner i syfte att underlätta avskedad manskaps övergång till civilanställning.

Efter att hava givit en översikt över hittills vidtagna åtgärder i syfte att underlätta avskedad manskaps övergång till civilanställning (sid. 48—50), framhåller departementschefen, att 1936 års lönekommitté funnit det naturligt, att en omprövning av nuvarande anordningar för underlättande av avgående manskaps övergång till civila levnadsbanor verkställdes i samband med avvägningen av lönenivån och utformandet av lönebestämmelserna för fast anställt manskap. I anslutning härtill lämnar departementschefen en redogörelse för lönekommitténs förslag i förevarande hänseende. Beträffande den närmare innebörden av förslaget tillåter sig utskottet hänvisa till propositionen (sid. 50—52). Här må emellertid i fråga om *avskedspremierna* framhållas följande:

Lönekommittén anser icke att någon omläggning av avskedspremiernas karaktär och syfte bör ifrågakomma. Premierna borde därför enligt kommitténs mening alltjämt betraktas huvudsakligen såsom en förmån avsedd att för underbefäl, som under relativt lång tid kvarstått i tjänst men som icke kan beräknas finna sin framtida bärgning i militäranställning, underlätta en

övergång till civil sysselsättning. Synpunkten att avskedspremierna utgöra ett led i åtgärder för att underlätta manskapsrekrytering och rekapitulation syntes däremot hava väsentligt förlorat i betydelse. Rekryteringssynpunkterna borde skjutas i bakgrunden och tyngdpunkten i stället läggas på premiernas uppgift såsom ett led i civilianställningsåtgärderna. Detta ledde enligt kommitténs mening till att tillräcklig anledning ej längre förefunnes att vid skilda grenar av försvarsväsendet bibehålla olika belopp för avskedspremierna. Lönekommittén har ansett sig ur antydda synpunkter böra förorda, att avskedspremierna vid samtliga försvarsgrenar bestämmas till 600 kronor för minst 6 års tjänst och till 800 kronor för minst 9 års tjänst. Denna avvägning innebär för ungefär halva antalet arméförband samt för samtliga förband vid flygvapnet en ökning med 200 kronor för 6-årspremien och med 100 kronor för 9-årspremien. För marinen ävensom för återstoden av arméförbanden — med undantag av tre Norrlandsförband — innebär förslaget oförändrad 6-årspremie men en sänkning med 200 kronor av 9-årspremien. För de tre Norrlandsförbanden medför ett bifall till förslaget sänkning av 6-årspremien med 100 kronor och av 9-årspremien med 300 kronor.

Mot kommitténs förslag i ovan angivna hänseenden har, enligt vad departementschefen framhållit, från de hörda myndigheternas sida icke framställts erinran i vidare mån än att vissa myndigheter uttalat sig för en höjning av beloppet av den större avskedspremien. *Chefen för marinen* har sålunda förordat bibehållande av den högre avskedspremien vid marinen vid nuvarande belopp, 1,000 kronor, och till stöd härför anført, att flottans manskap, som i allmänhet vore sjökommenderat under de sista anställningsåren, torde hava åtskilligt svårare än manskap från landbaserade vapenslag att ordna sin civilianställning. *Försvarsväsendets lönenämnd* har för ernående av större differens mellan den mindre och den större avskedspremien ävensom med hänsyn till önskvärheten ur militär synpunkt att i tjänst bibehålla äldre manskap ansett den högre premien ej böra sättas lägre än till 900 kronor. En reservant i lönenämnden har påyrkat bibehållande av den högre avskedspremien vid marinen vid nuvarande belopp, under det att en annan reservant ansett den högre avskedspremiens belopp böra fastställas för ett budgetår i sänder under hänsynstagande till de behov av rekapitulation, som anmälas av vederbörande myndigheter.

Till vad lönekommittén anført och föreslagit i fråga om vissa förmåner i syfte att underlätta avskedad manskaps övergång till civilianställning har *departementschefen* för egen del anslutit sig och förty förklarar sig icke kunna biträda framställda yrkanden om jämkning av den högre avskedspremiens belopp.

4. Specialmotivering till manskapsavlöningsreglementet.

I avseende å motiven till de särskilda paragraferna i lönekommitténs reglements-förslag har *departementschefen* till en början erinrat, att av de vid lönekommitténs betänkande fogade särskilda yttrandena framginge, att kommitténs reglements-förslag icke givit anledning till erinran vare sig från de militära personalrepresentanterna eller — med undantag av ett enstaka detaljspörsmål — av de delegerade för försvarsväsendets lönenämnd och centrala förvaltningsmyndigheter. Vid sådant förhållande har *departementschefen* begränsat sig till att redogöra för de över förslaget avgivna yttrandena, endast i den mån desamma synts böra föranleda ändringar av saklig eller formell innebörd i de föreslagna avlöningsbestämmelserna eller eljest påkalla särskilt yttrande. I fråga om vad *departementschefen* i detta sammanhang anfört torde utskottet få hänvisa till sid. 53 och 54 i propositionen. Här må allenast följande omnämnas.

Enligt den av lönekommittén föreslagna lydelsen av 23 § *första stycket* äger beställningshavare tillhörande löneplan Mb samt sådan beställningshavare tillhörande lönegraden Ma 3, vilken kan räkna en anställningstid av minst åtta år, åtnjuta *kallortstillägg* under de förutsättningar och enligt de grunder, om vilka förmåles i 24 § militära avlöningsreglementet jämte av Kungl. Maj:t i anslutning till nämnda författningsrum meddelade närmare bestämmelser.

Departementschefen har i fråga om rätten att åtnjuta *kallortstillägg* framhållit, att *försvarsväsendets lönenämnd* framställt yrkande om utsträckande av rätten till *kallortstillägg* till samtliga beställningshavare, vilka uppfylla förutsättningarna för åtnjutande av hyres- och ortstillägg — d. v. s. i fråga om gift manskap beställningshavare tillhörande löneplan Ma med en anställningstid av minst fyra år. Detta yrkande har emellertid *departementschefen* ansett sig ej böra biträda. Departementschefen har nämligen förklarat sig i likhet med lönekommittén hysa den uppfattningen, att såsom villkor för åtnjutande av *kallortstillägg* bör gälla, att fast anställning innehafts under en mera avsevärd tid.

5. Övergångsanordningar.

I sitt anförande till statsrådsprotokollet har *departementschefen* lämnat en redogörelse för de allmänna grunder, efter vilka övergången till det nya manskapsavlöningsreglementet enligt 1936 års lönekommittés mening bör ordnas samt för vissa viktigare bestämmelser, som i anslutning därtill böra av Kungl. Maj:t utfärdas. Beträffande kommitténs förslag därutinnan får utskottet hänvisa till propositionen (sid. 57—62). Här må emellertid framhållas, att kommittén i fråga om rätten till avskedspremie föreslagit, att för den, som vid övergången till det nya reglementet har en tjänstetid av över 6

år, nuvarande regler beträffande premiens storlek vid uppnående av en tjänstetid av 9 år alljämt skola gälla, vare sig de medföra högre eller lägre premie än enligt förslaget. Med avseende å 6-årspremien böra enligt kommitténs förslag nuvarande regler tillämpas beträffande den, som vid det nya reglementets ikraftträdande innehar en tjänstetid av 4 men ej över 6 år. I övriga fall böra de nya bestämmelserna angående premiebeloppet tillämpas. Sättet för tjänstetidens beräkning föreslår kommittén för tiden intill ikraftträdandet av det nya reglementet böra bestämmas enligt nu gällande föreskrifter men för tiden därefter enligt de nya bestämmelserna.

Departementschefen har framhållit, att kommitténs förslag till övergångs-anordningar i huvudsak lämnats utan erinran av de hörda myndigheterna. *Marinförvaltningen* och *försvarsväsendets lönenämnd* hade dock förordat en gynnsammare anordning i fråga om övergången till de nya grunderna för avskedspremier åtnjutande än enligt kommitténs förslag. Marinförvaltningen hade sålunda ansett rättvisa och billighet kräva, att beställningshavare vid marinen, som vunnit anställning före den 1 juli 1940, fortfarande finge uppbära den högre avskedspremier å 1,000 kronor. Lönenämnden hade ansett, att sådant manskap, som tecknat anställningskontrakt före det nya reglementets ikraftträdande och som enligt de nuvarande reglerna skulle komma i åtnjutande av premie med högre belopp än enligt det nya reglementet, rättvisligen borde bibehållas vid rätt till premie enligt de äldre, förmånligare reglerna.

För egen del yttrar *departementschefen* följande (sid. 63):

De huvudgrunder för övergång till manskapsavlöningsreglementet, som kommittén angivit, synas mig i allt väsentligt lämpliga, vadan jag vill förorda, att de i tillämpliga delar läggas till grund för de bestämmelser i ämnet, som böra av Kungl. Maj:t utfärdas. Tillräckliga skäl för avvikelser från kommitténs förslag i fråga om övergången till de nya grunderna för avskedspremier åtnjutande synas mig ej föreligga. Såsom kommittén förutsett, torde Kungl. Maj:t böra äga en vidsträckt befogenhet att vid utfärdandet av erforderliga övergångsbestämmelser förfara efter omständigheterna. Det bemyndigande, varom jag i det följande gör hemställan, torde därför böra givas en tämligen vidsträckt innebörd.

Förslag till vissa ändringar i militära avlöningsreglementet.

Såsom redan tidigare framhållits har 1936 års lönekommitté funnit vissa ändringar i militära avlöningsreglementet erforderliga i samband med antagande av nytt manskapsavlöningsreglemente.

Departementschefen har härvidlag framhållit, att till en början viss jämkning av lönebeloppen i den under 5 § militära avlöningsreglementet intagna

löneplanen för underofficerare (löneplan UO) syntes vara påkallad. Jämväl i vissa andra hänseenden hade lönekommittén föreslagit av manskapsavlöningsreglementet betingade ändringar i militära avlöningsreglementet. Dessa ändringsförslag berörde *dels* lönetursberäkningen vid befordran från beställning tillhörande löneplan Mb till underofficersbeställning (12 § militära avlöningsreglementet), *dels* de i 17 § militära avlöningsreglementet upptagna tjänstledighetsavdragen för löneklasserna UO 1 och 2, *dels* ock beloppet av utgående ekiperingshjälp vid befordran från beställning tillhörande löneplan Mb till i militära avlöningsreglementet avsedd beställning (50 § nämnda reglemente).

Departementschefen anför beträffande dessa ändringar följande (sid. 64):

Mot lönekommitténs förslag i fråga om vissa ändringar i militära avlöningsreglementet är från min sida intet att erinra.

Några myndigheter hava under hänvisning till den föreslagna jämkningen av lönebeloppen i underofficerslöneplanen påyrkat viss höjning av lönebeloppen jämväl i fänriksgarden. Jag anser mig ej kunna biträda detta förslag.

I detta sammanhang må framhållas, att antagandet av nytt manskapsavlöningsreglemente nödvändiggör vissa ändringar jämväl i gällande reservbefälsförordningar för armén, flottan och kustartilleriet. Uppdrag att inkomma med förslag till dylika ändringar har den 23 februari 1940 lämnats åt försvarsväsendets lönenämnd. Kungl. Maj:t torde böra erhålla bemyndigande att vidtaga de ändringar i nämnda förordningar, vilka påkallas av utfärdandet av nytt manskapsavlöningsreglemente.

Jag ber här vidare få erinra, hurusom i samband med antagandet av militära avlöningsreglementet förutsatts, att utredning rörande rationalisering av det militära arvodesväsendet skulle verkställas inom sådan tid, att förslag om en arvodesreglering skulle kunna föreläggas 1940 års riksdag, samt att i anslutning härtill under nu löpande budgetår skulle övergångsvis utgå vissa förmåner av arvodeskaraktär. Härav föranledda stadganden hava intagits i avd. I punkterna 8 och 10 av övergångsbestämmelserna till militära avlöningsreglementet (kungörelse nr 277/1939). Då revisionen av arvodesväsendet, på sätt i årets riksdagsberättelse (sid. 109) omnämnts, förklarats vilande, torde den provisoriska anordningen böra tillämpas även under nästkommande budgetår. Det lär er få ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda erforderliga bestämmelser härutinnan.

Kostnadsberäkningar.

I fråga om kostnaderna för genomförande av en lönereglering för det fast anställda manskapet vid försvarsväsendet i enlighet med de av kommittén framlagda förslagen hava i fråga om löner samt hyres- och ortstillägg, på grundval av införskaffade uppgifter beträffande beställningshavarna, utförts vissa beräkningar, för vilka redogjorts i kommitténs betänkande. I statsrådsprotokollet lämnas en närmare översikt över resultatet av beräkningarna. Av densamma framgår i huvudsak följande (sid. 65—68):

Enligt nu gällande grunder för dyrtidstilläggs utgående stiga och falla kostnaderna för det militära manskapets avlöning med stigande, respektive sjunkande levnadskostnadsindex, och så skulle bliva fallet även vid tillämpning av det utav lönekommittén föreslagna systemet med rörligt tillägg. Reglerna för detta rörliga tillägg förete emellertid i sin konstruktion vissa avvikelser från de nu gällande grunderna för dyrtidstillägget — för manskapet hava för övrigt i detta avseende föreslagits något större ändringar än de för civila tjänstemän samt för officerare och underofficerare m. fl. beslutade — och på grund härav ger en jämförelse mellan lönekostnaderna enligt nu gällande bestämmelser och kostnaderna enligt kommittéförslaget olika resultat vid skilda indexlägen. De beräkningar, som utförts till belysande av kostnaderna för en lönereglering i enlighet med kommitténs förslag, avse därför tre olika indexlägen å den nu tillämpade indexskalan, nämligen indexlägena 156/157 (med 4 procents dyrtidstillägg enligt nuvarande bestämmelser men intet rörligt tillägg enligt de föreslagna reglerna), 168/169 (med 10 procents dyrtidstillägg, respektive 6 procents rörligt tillägg) och 174/175 (13 procents dyrtidstillägg och 9 procents rörligt tillägg). För vart och ett av de nämnda indexlägena har beträffande beställningshavare i olika lönegrader och med olika tjänstetid beräknats skillnaden mellan å ena sidan föreslagen lön jämte därå belöpande rörligt tillägg och å andra sidan nuvarande lön samt förekommande dyrtidstillägg.

På grundval av de erhållna löneskillnaderna hava därefter kostnadssiffror framräknats med ledning av förefintliga uppgifter om beställningshavarnas fördelning på lönegrader och efter tjänstetid m. m. I beräkningarna har medtagits jämväl kostnaden för de föreslagna hyres- och ortstilläggen, beträffande vilka antagits att samtliga därtill berättigade beställningshavare begagna sig av möjligheten att erhålla sådant tillägg i stället för fri inkvartering; å andra sidan hava borträknats kostnaden för nuvarande hyresbidrag samt, såvitt angår beställningshavare tillhörande löneplan Mb, uppskattat värde av bortfallande naturaförmåner. I beräkningarna har hänsyn ej tagits till de enligt nuvarande bestämmelser om dyrtidstillägg utgående men till avveckling föreslagna särskilda tilläggen för barn under 16 år liksom ej heller till de övergångsordningar, som av kommittén föreslås med avseende å vissa meniga vid marinen eller som förutsättas komma att vidtagas beträffande vissa korpraler vid kustartilleriet; dessa övergångsförhållanden beröras emellertid ytterligare i det följande.

De på angivet sätt verkställda beräkningarna utvisa vid de nämnda indexlägena de kostnadsökningar, som redovisas i efterföljande sammanställning. Inom parenteser och med kursiv stil upptagas i sammanställningen jämväl de kostnadssiffror, som framkomma, därest utgifterna för den såsom förskott å löneregleringen beviljade provisoriska avlöningsförstärkningen från dragas. I sammanställningen har — till åskådliggörande av den utav kommittén eftersträfvade effekten av relativt större löneförbättringar för i tjänsten äldre beställningshavare — en uppdelning skett på *dels* beställningshavare, vilka skulle komma att tillhöra löneklasserna 1—4 i Ma-planen och som alltså i regel ännu icke fullgjort de tre första tjänståren, *dels* beställningshavare, hänförliga till Ma-planens övriga löneklasser, och *dels slutligen* beställningshavare, som skulle tillhöra löneplanen Mb (högbåtsmän och flaggkorpraler).

Beräknad kostnadsökning.

	Vid index 156/157 kronor	Vid index 168/169 kronor	Vid index 174/175 kronor
I. Beställningshavare å löneplan Ma:			
a) Löneklasserna Ma 1—4:			
Löneplanekostnader.....	832,000 (804,000)	987,000 (959,000)	1,088,000 (1,060,000)
b) Löneklasserna Ma 5—12:			
Löneplanekostnader.....	694,000 (77,000)	809,000 (192,000)	872,000 (255,000)
Kostnader för hyres- och ortstillägg.....	650,000	688,000	708,000
Avgår: Kostnader för nuvarande hyresbidrag.....	— 256,000	— 271,000	— 278,000
Nettokostnadsökning för löneklasserna Ma 5—12.....	1,088,000 (471,000)	1,226,000 (609,000)	1,302,000 (685,000)
c) Summa nettokostnadsökning för löneplan Ma.....	1,920,000 (1,275,000)	2,213,000 (1,568,000)	2,390,000 (1,745,000)
II. Beställningshavare å löneplan Mb:			
Löneplanekostnader.....	655,000 (555,000)	715,000 (615,000)	745,000 (645,000)
Avgår: Kostnader för nuvarande hyresbidrag.....	— 161,000	— 170,000	— 174,000
Värdet av naturaförmåner.....	— 204,000	— 218,000	— 225,000
Nettokostnadsökning för löneplan Mb.....	290,000 (190,000)	327,000 (227,000)	346,000 (246,000)
III. Samtliga beställningshavare:			
Löneplanekostnader.....	2,181,000 (1,436,000)	2,511,000 (1,766,000)	2,705,000 (1,960,000)
Kostnader för hyres- och ortstillägg.....	650,000	688,000	708,000
Avgår: Kostnader för nuvarande hyresbidrag.....	— 417,000	— 441,000	— 452,000
Värdet av naturaförmåner.....	— 204,000	— 218,000	— 225,000
Total nettokostnadsökning.....	2,210,000 (1,465,000)	2,540,000 (1,795,000)	2,786,000 (1,991,000)

Till ytterligare belysning av huru löneförbättringarna fördelats på yngre och äldre beställningshavare har anförts följande siffror, utvisande de på grundval av ovan angivna nettokostnadsökningar beräknade genomsnittliga löneförbättringarna för de i sammanställningen upptagna olika grupperna av beställningshavare (siffrorna inom parentes avse även här de belopp, som framkomma, om den provisoriska avlöningsförstärkningen borträknas):

Genomsnittlig löneförbättring för år.

	Vid index 156/157 kronor	Vid index 168/169 kronor	Vid index 174/175 kronor
I. Beställningshavare å löneplan Ma:			
a) Löneklasserna Ma 1—4 (6,731 beställningshavare)..	124 (119)	147 (142)	162 (157)
b) Löneklasserna Ma 5—12 (3,760 beställningshavare)..	289 (125)	326 (162)	346 (182)
c) Löneklasserna Ma 1—12 (10,491 beställningshavare)	183 (122)	211 (149)	228 (166)
II. Beställningshavare å löneplan Mb (480 st.).....			
	604 (396)	681 (473)	721 (513)
III. Samtliga beställningshavare (10,971 st.).....			
	201 (134)	232 (164)	249 (181)

För ett närmare bedömande av löneregleringskostnadernas storleksordning har lönekommittén verkställt en beräkning av de nuvarande lönekostnaderna. I dessa hava inräknats jämväl hyresbidragen men i övrigt ej några belopp, avseende naturaförmåner. Lönekostnaderna framgå av följande sammanställning, i vilken inom parentes upptagits de kostnadssiffror, som erhållas vid medräknande av den provisoriska avlöningsförstärkningen:

Lönekostnader enligt nuvarande bestämmelser.

	Vid index 156/157 kronor	Vid index 168/169 kronor	Vid index 174/175 kronor
I. <i>Beställningshavare, hänförliga till den föreslagna löneplanen Ma:</i>			
a) Löneklasserna Ma 1—4	4,885,000 (4,913,000)	4,947,000 (4,975,000)	4,957,000 (4,985,000)
b) » Ma 5—12	5,972,000 (6,589,000)	6,188,000 (6,805,000)	6,291,000 (6,908,000)
c) » Ma 1—12	10,857,000 (11,502,000)	11,135,000 (11,780,000)	11,248,000 (11,893,000)
II. <i>Beställningshavare, hänförliga till den föreslagna löneplanen Mb</i>	1,233,000 (1,333,000)	1,286,000 (1,386,000)	1,311,000 (1,411,000)
III. <i>Samtliga beställningshavare</i>	12,090,000 (12,835,000)	12,421,000 (13,166,000)	12,559,000 (13,304,000)

Den av löneregleringen föranledda genomsnittliga procentuella löneökningen framgår av följande sammanställning:

Genomsnittlig kontant löneökning i procent.

	Vid index 156/157	Vid index 168/169	Vid index 174/175
I. <i>Beställningshavare å löneplan Ma:</i>			
a) Löneklasserna Ma 1—4	17.0 (16.4)	20.0 (19.5)	21.9 (21.5)
b) » Ma 5—12.....	18.2 (7.1)	19.8 (8.9)	20.7 (9.9)
c) » Ma 1—12.....	17.7 (11.4)	19.9 (13.5)	21.2 (14.7)
II. <i>Beställningshavare å löneplan Mb</i>	23.5 (14.5)	25.4 (16.4)	26.4 (17.4)
III. <i>Samtliga beställningshavare</i>	18.3 (11.4)	20.4 (13.6)	21.8 (15.0)

Lönekommittén har även verkställt en beräkning av de procentuella löneökningarna i förhållande till nuvarande lönekostnader med inräknande av naturaförmånernas värde, uppskattade till 600 kronor. Därvid hava erhållits följande procenttal, hänförande sig till indexläget 168/169 (även här avse siffrorna inom parentes de procenttal, som erhållas om den provisoriska avlöningsförstärkningen ej medräknas i löneökningen): för löneklasserna Ma 1—4 11.0 (10.6), för löneklasserna Ma 5—12 14.5 (6.7), för löneklasserna Ma 1—12 12.7 (8.7), för löneplan Mb 20.8 (13.6) och för samtliga beställningshavare 13.4 (9.1). Med utgångspunkt från ett jämförelsevis högt beräknat värde å naturaförmånerna, 900 kronor, bliva respektive procenttal följande: 9.0 (8.7), 12.8 (6.0), 10.8 (7.4), 19.0 (12.5) och 11.4 (7.8).

I kostnadsberäkningarna har hänsyn tagits till de av lönekommittén föreslagna omläggningarna i fråga om löneplanernas konstruktion. Lönekommittén har emellertid även angivit storleksordningen av den inverkan, som vissa av dessa omläggningar var för sig hava på kostnaderna vid indexläge 168/169. I detta avseende har kommittén anfört följande (sid. 69—70):

Det enligt nuvarande bestämmelser för meniga vid marinen uppställda villkoret om godkänd korpralsutbildning, fullständig eller avkortad, för rätt till erhållande av löneplanens tredje löneförhöjning har i kommitténs förslag slopats. Den på grund härav uppkommande kostnadsökningen har beräknats till 18,000 kronor, vilken ökning dock, till följd av föreslagen övergångsbestämmelse, icke kommer fullt till synes förrän efter två år.

Borttagandet av det för vissa furirer för närvarande gällande kravet på avlagd underofficersexamen för erhållande av de särskilda löneförhöjningarna vid uppnådda 10 och 15 tjänstår samt tillskapandet av två nya löneklasser för marinens hittillsvarande korpraler torde föranleda en kostnadsökning å ungefär 15,000 kronor för år.

Den föreslagna uppflyttningen av nuvarande 1. klass sjömän och 1. klass kustartillerister till den nya korpralsgraden (lönegrad 2) har med utgångspunkt från nuvarande antal beställningshavare i nämnda tjänstbarhetsklasser beräknats medföra en kostnadsökning av 12,000 kronor.

Kommittén har föreslagit, att såsom villkor för erhållande av befordran till den nya furirsgraden vid kustartilleriet skall uppställas genomgången lägre underofficersskola. Det har dock ifrågasatts, att denna utbildning framdeles skulle komma att i regel förläggas till det tredje tjänståret i stället för, såsom nu är fallet, till det fjärde året. Kostnadsberäkningarna hava verkställts under antagande att sådan omläggning vidtages, och den kostnadsminskning, som uppkommer genom att därvid tillträdet till den nya furirsgraden (motsvarande den nuvarande korpralsgraden) fördröjes ett år, har på grundval av nuvarande personalbestånd uppskattats till omkring 30,000 kronor. Om den lägre underofficersskolan även i fortsättningen skulle förläggas till fjärde året, fördröjes befordran ytterligare ett år, och kostnadsminskningen uppskattas då i stället till omkring 35,000 kronor. Här har bortsetts från de övergångsanordningar, som avses komma att vidtagas. Emellertid är att märka, att den ifrågasatta omläggningen torde förutsätta viss ökning av antalet beställningar, vilken ökning — liksom därav föranledd kostnad — kommittén dock ej funnit sig i frågans nuvarande läge kunna beräkna.

Såsom av den föregående redogörelsen framgår, har kostnaden för de föreslagna hyres- och ortstilläggen, under antagande att samtliga därtill berättigade beställningshavare utbyta fri inkvartering mot nämnda tillägg, beräknats till 688,000 kronor, under det att nuvarande hyresbidrag — vilka utgå allenast till gifta beställningshavare — beräknats kosta 271,000 kronor för manskap tillhörande löneplan Ma. Omläggningen medför alltså för beställningshavare å löneplan Ma en kostnadsökning å 417,000 kronor, varav 64,000 kronor härröra från införandet av hyres- och ortstillägg för ogifta beställningshavare. Egentligen borde från kostnaden för hyres- och ortstillägg för ogifta dragas det beräknade värdet av den för dem bortfallande rätten till fri inkvartering; det har emellertid befunnits vanskligt att angiva en lämplig värderingsgrund härför, varför något belopp ej beräknats.

Vid de här förut framlagda kostnads kalkylerna har, såsom nämnts, hänsyn ej tagits till de i beställningshavarnas dyrtidstillägg för närvarande in-

gående särskilda tilläggen för barn under 16 års ålder och således ej heller till den kostnadsminskning, som kommer att inträda vid föreslagen successiv avveckling av dessa tillägg enligt samma plan som den för civila befattningshavare samt officerare och underofficerare m. fl. beslutade. Kostnaden för barntillägg åt manskapet uppskattas för närvarande till omkring 165,000 kronor, vilket belopp alltså motsvarar den kostnadsminskning, som vid avvecklingsperiodens utgång — efter 16 år — beräknas hava uppkommit.

Av den av departementschefen lämnade redogörelsen över kostnadsberäkningarna framgår vidare, bland annat, att de av kommittén föreslagna kallortstilläggen beräknas draga en kostnad av inemot 10,000 kronor samt i fråga om sjöstilläggen att en approximativ beräkning, baserad på övningarnas omfattning under 1937/38 och 1938/39 års kommenderingar beräknas medföra en kostnadsökning av 75,000 kronor, eller, om den föreslagna förhöjningen beträffande den till gifta beställningshavare utgående förhöjningen av sjöstillägget medräknas, omkring 100,000 kronor. De ändrade grunderna för utbetalande av avskedspremier åter beräknas medföra en kostnadsökning av i runt tal 5,000 kronor, och för kommenderingstillägg kan beräknas en kostnadsökning av approximativt 50,000 kronor för år.

Utskottet.

I likhet med departementschefen finner utskottet, att lönerегleringsfrågan för det fast anställda manskapet nu bör bringas till sin lösning. Enär lönerегlering för övrig personal på aktiv stat genomförts vid fjolårets riksdag, skulle ett undanskjutande av frågan kunna framstå såsom obilligt och även medföra svårigheter för försvarsväsendet och dess manskapsrekrytering.

Det i föreliggande proposition innefattade förslaget till manskapsavlöningsreglemente har, såsom föredragande departementschefen framhållit, tillkommit efter ingående utredningar och överbäganden inom 1936 års lönekommitté, varvid samarbete ägt rum med särskilda delegerade för försvarsväsendets lönenämnd och centrala förvaltningsmyndigheter samt förhandlingar förts med utsedda representanter för vederbörande personalorganisation rörande såväl löneplaner som reglementets utformning i övrigt, och vid förhandlingarna har enighet vunnits såväl om löneförbättringens storlek som jämväl beträffande avlöningsförmånerna i övrigt samt utformningen av lönebestämmelserna. Av de över 1936 års lönekommittés förslag hörda myndigheterna hava visserligen några myndigheter ansett den föreslagna löneökningen vara i vissa lönelägen väl knapp för att säkerställa önskvärda rekryteringsmöjligheter, men flertalet myndigheter hava lämnat förslaget utan principiell erinran. Efter den granskning, som utskottet ägnat Kungl. Maj:ts i allt väsentligt på kommitténs förslag grundade proposition, har utskottet funnit, att frågan om ett nytt manskapsavlöningsreglemente befinner sig i det utredda skick, att beslut i ämnet nu bör kunna av riksdagen fattas på grundval av den föreliggande propositionen.

I fråga om sättet för avlöande av det fast anställda manskapet innebär det föreliggande förslaget bibehållande för huvuddelen av manskapet av det hittills tillämpade blandade kontant- och naturalönesystemet. För de äldsta grupperna av manskap, nämligen flaggkorpraler och högbåtsmän, vilka äga

kvarstå i tjänst intill uppnådd pensionsålder, har nyssnämnda blandade lönesystem dock synts icke längre motsvara förhållandenas krav. För dessa personalgruppers del har föreslagits införandet av ett renodlat kontantlönesystem genom beställningshavarnas överförande till en särskild löneplan. Beträffande kontantlönen för manskap i allmänhet förutsättes ingen dyrortsgradering av lönebeloppen, d. v. s. beloppen skola liksom hittills vara enhetliga för alla tjänstgöringsorter, men i fråga om flaggkorpraler och högbåtsmän, som föreslås skola erhålla uteslutande kontantlön, hava samma skäl för dyrortsgradering ansetts föreligga som de, vilka motiverat den i lönesystemet för officerare och underofficerare samt tjänstemän vid civilförvaltningen ingående ortsgruppsindelningen. Mot vad som i dessa hänseenden föreslagits har utskottet icke funnit anledning till erinran.

Medan det nuvarande blandade lönesystemet i vad angår visst gift manskap med en tjänstetid av minst 72 månader så till vida är modifierat, att detta manskap i stället för fri inkvartering må åtnjuta hyresbidrag för att möjliggöra anskaffande av familjebostad, så föreslås nu, såvitt angår annat manskap än flaggkorpraler och högbåtsmän, att ett särskilt tillägg till den kontanta lönen skall utgå dels till manskap, som ingått äktenskap och som kan räkna en anställningstid av minst 4 år, dels ock till ogift manskap, som tillhör högsta lönegraden i löneplanen för manskap i allmänhet och kan räkna en anställningstid av minst 8 år. Tillägget, som i förslaget benämnes *hyres- och ortstillägg*, dyrortsgraderas så, att beloppet å skilda tjänstgöringsorter för gift manskap så avväges, att en i stort sett riktig variation av den *totala* avlöningen erhålles, då den vanliga indelningen av tjänstgöringsorterna i ortsgrupper tillämpas. För det ogifta äldre manskapet skulle tillägget bestämmas till lägre belopp än för de gifta beställningshavarna på samma ort. Utskottet, som uppmärksammat att åtnjutande av detta tillägg icke utesluter möjlighet för vederbörande myndighet att, för tid varunder detta med hänsyn till tjänsteförhållanden kan vara erforderligt, beordra beställningshavare att ligga förlagd i kasern, har funnit sig böra tillstyrka förslaget i vad det gäller hyres- och ortstillägg.

I fråga om *rörligt tillägg* föreslås i propositionen i enlighet med lönekommitténs förslag, att sådant tillägg skall utgå till flaggkorpraler och högbåtsmän, vilka nu skulle erhålla uteslutande kontantlön, efter samma grunder som i de nya civila och militära avlöningsreglementena fastställts för befattningshavare i allmänhet. Vad övrigt manskap angår skulle det rörliga tillägget beräknas å allenast den del av den kontanta månadslönen, som överstiger 25 kronor, vilken begränsning är en följd av att full kompensation erhålles av detta manskap för levnadskostnadernas stegring, såvitt angår den del av avlöningen, som utgår in natura. Vidare skulle rörligt tillägg utgå efter vanliga grunder å hyres- och ortstilläggets belopp. Mot dessa av Kungl. Maj:t föreslagna grunder för beräkning av rörligt tillägg å det fast anställda manskapet har utskottet icke funnit anledning till erinran.

Kungl. Maj:ts förslag om sammanförande i en *gemensam löneplan* av allt manskap utom flaggkorpraler och högbåtsmän har utskottet funnit lämpligt,

enär därigenom vinnes, att manskap vid olika grenar av försvarsväsendet efter enahanda tjänstetid och motsvarande utbildning vid normala befodringsförhållanden erhåller samma löneställning. De i samband härmed föreslagna ombenämningarna av vissa beställningshavare giva icke utskottet anledning till något uttalande.

Utskottet har heller icke funnit skäl till erinran mot förslaget, i vad det gäller *löneplanernas tekniska byggnad m. m.*, då förslaget i denna del i stort sett ansluter sig till de principer, vilka vunnit tillämpning beträffande befattningshavare i övrigt inom statsförvaltningen, men samtidigt tager hänsyn till de särskilda befodrings- och utbildningsförhållanden, som äro gällande för fast anställt manskap.

I fråga om *lönebeloppens avvägning* innebär det föreliggande förslaget för manskap med rätt till naturaförmåner i huvudsak, att den genomsnittliga löneökningen visserligen icke skulle uppgå till samma storlek som de av riksdagen år 1938 och 1939 beslutade löneförbättringarna för helt kontantavlönade befattningshavare men att större löneförbättringar skulle tillerkännas äldre manskap än manskap med kort anställningstid. Beträffande lönebeloppen för det manskap, som skall helt kontantavlönas, hava dessa bestämts med hänsyn tagen till att vissa löneklasser i löneplanen göras gemensamma med de tre lägsta löneklasserna i löneplanen för underofficerare i militära avlöningsreglementet. I samband härmed föreslås viss höjning av avlöningsbeloppen i de båda lägsta löneklasserna för underofficerare för att ernå en lämplig relation mellan å ena sidan lönebeloppen i löneplanen för manskap i allmänhet jämte utgående naturaförmåner eller ersättning för sådana förmåner — däri inbegripet hyres- och ortstillägg — och å andra sidan lönebeloppen i löneplanen för det helt kontantavlönade manskapet. Löneökningen för sistnämnda manskap blir större än för övrigt manskap, men detta har, med hänsyn till dels deras utbildning och tjänstetid m. m., dels ock att ifrågasvarande personalgrupper hittills varit i lönehänseende ogynnsamt ställda, ansetts vara befogat. Under erinran om att frågan om, bland annat, löneavvägningen varit föremål för förhandlingar mellan lönekommittén och representanter för vederbörande personalorganisation och att enighet därvid uppnåtts rörande de lönebelopp, som nu föreslås, tillstyrker utskottet Kungl. Maj:ts förslag.

Mot förslaget om att i manskapsavlöningsreglementet införa grundläggande bestämmelser om rätt för visst äldre manskap att efter anställningskontraktets utlöpande åtnjuta *avlöning å civilanställningsstat* med i huvudsak samma innehåll som de under en följd av år med riksdagens medgivande meddelade bestämmelserna om rätt för visst manskap att under en tid av högst 6 månader kvarstå i anställning över stat i civilanställningssyfte, har utskottet icke funnit skäl till erinran.

Vad därefter angår frågan om *avskedspremier* till visst manskap, som avgår ur tjänst efter en anställningstid av minst 6 år utan att erhålla vare sig ny anställning i manskapsbeställning eller ock sådan befattning i statens tjänst, å vilken civila eller militära tjänstepensionsreglementet äger tillämp-

ning, så innebär detta i förhållande till hittills gällande bestämmelser, vilka fastställts vid sidan av avlöningsreglementet, att jämväl den skall uteslutas från rätt till avskedspremie, vilken vinner anställning, å vilken civila tjänstepensionsreglementet är gällande, och häremot finnes enligt utskottets uppfattning icke något att erinra, då en sådan anställning kan beräknas bliva av stadigvarande natur och vederbörande numera äger erhålla ersättning för flyttningskostnader, som kunna uppkomma i samband med övergången till anställningen i fråga. Ej heller finner utskottet någon invändning kunna göras mot att avskedspremierna, av vilka den lägre utgår efter minst 6 års anställningstid och den högre efter en anställningstid av minst 9 år, var för sig bestämmas till samma belopp för samtliga truppförband och motsvarande. I fråga om beloppens avvägning skulle i enlighet med lönekommitténs förslag den lägre premien bestämmas till 600 kronor och den högre till 800 kronor. I de likalydande motionerna I: 179 och II: 233 har emellertid yrkats, att den högre premien måtte bestämmas till 1,000 kronor eller samma belopp som det, vilket nu är fastställt för denna premie för ungefär halva antalet arméförband och för marinen. Såsom skäl härför har främst åberopats, att det framför allt vid marinen men också vid övriga försvarsgrenar förefinnes behov av att i tjänst bibehålla äldre manskap, och att detta icke skulle bliva möjligt, om den högre premien komme att överstiga den lägre premien med allenast 200 kronor. Utskottet har vid sitt övervägande av frågan om den högre avskedspremiens belopp funnit att ett fastställande av den till högre belopp än av Kungl. Maj:t föreslagna 800 kronor visserligen kunde gynnsamt påverka möjligheterna att i tjänst få bibehålla erforderligt äldre manskap, men då behovet härav icke är lika framträdande vid samtliga förband och en höjning alltså endast borde ifrågakomma för vissa förband, med följd att den högre premiens belopp skulle komma att variera för skilda delar av försvarsväsendet, finner sig utskottet böra i avvaktan på erfarenheter på området tillstyrka de av Kungl. Maj:t föreslagna beloppen av 600 respektive 800 kronor. Härav följer, att utskottet avstyrker motionerna I: 179 och II: 233.

Kungl. Maj:ts förslag till manskapsavlöningsreglemente innehåller i § 23 ett stadgande därom, att beställningshavare som är helt kontantavlönad samt annan beställningshavare, som tillhör högsta lönegraden i löneplanen för manskap i allmänhet och räknar en anställningstid av minst 8 år, skall äga åtnjuta *kallortstillägg* under de förutsättningar och enligt de grunder, om vilka förmåles i 24 § militära avlöningsreglementet jämte av Kungl. Maj:t i anslutning till nämnda författningsrum meddelade närmare bestämmelser. I de likalydande motionerna I: 178 och II: 231 har i anslutning till detta Kungl. Maj:ts förslag yrkats, att rätten till kallortstillägg för manskap i allmänhet måtte utsträckas till att gälla samtliga beställningshavare, vilka genomgått fullständig underbefälsutbildning och räknar en anställningstid av minst 3 år. För egen del finner utskottet i likhet med departementschefen att rätten att åtnjuta kallortstillägg, då den nu införes för manskap, bör begränsas, men i likhet med försvarsväsendets lönenämnd och vissa av de militära myndighe-

terna, som särskilt yttrat sig om kallortstillägget, anser utskottet likväl skäligt, att rätten till kallortstillägg för manskap i allmänhet inträder i samband med att vederbörande blir berättigad att åtnjuta hyres- och ortstillägg, d. v. s. gift manskap bör erhålla kallortstillägg efter en uppnådd anställningstid av 4 år. För det gifta manskapets del måste detta anses befogat, då detta manskap praktiskt taget i alla avseenden är jämställt med andra statens befattningshavare, vilka äga rätt till kallortstillägg. Enligt av utskottet införskaffade uppgifter skulle denna i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag förordade utvidgning av rätten till kallortstillägg medföra en kostnadsökning av icke fullt 8,000 kronor för år. Av det sagda följer, att utskottet icke kan helt tillstyrka bifall till de ovannämnda motionernas yrkande, men att utskottet i anledning av desamma föreslår ovan angivna ändring i Kungl. Maj:ts förslag till bestämmelser angående kallortstillägg.

Vad därefter angår de i föreliggande förslag intagna bestämmelserna angående manskaps rätt till *sjötillägg*, så innebär förslaget, bland annat, att 3. klass sjömän skola bliva berättigade till sjötillägg vid rörlig förläggning men däremot icke vid stationär förläggning. I sina avgivna utlåtanden över lönekommitténs förslag, med vilket Kungl. Maj:ts förslag överensstämmer, hava chefen för marinen samt försvarsväsendets lönenämnd hemställt, att sjötillägg måtte införas för nyssnämnda beställningshavare jämväl vid stationär förläggning att utgå med respektive 10, 15 och 35 öre enligt den i reglementet under § 24 intagna tabellen. I de likalydande motionerna I: 177 och II: 232 har samma yrkande framställts. Med hänsyn till att all annan personal tillerkänts sjötillägg eller annan motsvarande förmån, såsom flygtillägg, mekanikertillägg eller elevtillägg, under tjänstgöring, varom här är fråga, och till att rekryteringssvårigheter visat sig föreligga särskilt för sjömanskapen i Karlskrona anser utskottet sig böra tillstyrka motionerna.

Kungl. Maj:ts proposition i de delar, som i det föregående icke särskilt berörts, föranleder icke några särskilda uttalanden från utskottets sida.

De smärre formella jämkningar i författningstexten, som må kunna visa sig erforderliga, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att vidtaga.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen må

I. a) med avslag å motionerna I: 179 och II: 233 godkänna 22 § — avskedspremie m. m. — av Kungl. Maj:ts förslag till manskapsavlöningsreglemente;

b) i anledning av motionerna I: 178 och II: 231 godkänna 23 § — kallortstillägg — av Kungl. Maj:ts förslag till manskapsavlöningsreglemente med den ändring, som av utskottet ovan föreslagits;

c) med bifall till motionerna I: 177 och II: 232 godkänna 24 § — sjötillägg m. m. — av Kungl. Maj:ts förslag till manskapsavlöningsreglemente med den ändring, som av utskottet ovan föreslagits;

d) godkänna Kungl. Maj:ts förslag till manskapsavlöningsreglemente i övrigt;

II. a) godkänna Kungl. Maj:ts förslag till kungörelse om ändring i vissa delar av militära avlöningsreglementet;

b) bemyndiga Kungl. Maj:t att med iakttagande av de huvudgrunder, som av departementschefen i statsrådsprotokollet över finansärenden för den 8 mars 1940 förordats, utfärda erforderliga bestämmelser om övergången till manskapsavlöningsreglementet;

c) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i gällande förordningar angående arméns, flottans och kustartilleriets reserver, vilka påkallas av antagandet av nytt manskapsavlöningsreglemente;

d) besluta, att barn tillägg skola övergångsvis utgå till vissa i manskapsavlöningsreglementet avsedda befattningshavare enligt av departementschefen i ovannämnda statsrådsprotokoll förordade grunder.

Stockholm den 19 april 1940.

På statsutskottets vägnar:

PER GUSTAFSSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Gustafsson* i Benestad, *Nilsson* i Malmö, *Asplund*, *Pauli*, *Andrén*, *Magnusson* i Kalmar, *Bäcklund*, *Nisser*, *friherre De Geer*, *Andersson* i Arboga, *Sandorf* och *Ohlin*; samt

från andra kammaren: herrar *Jansson* i Falun, *Magnusson* i Skövde, *Persson* i Falla, *Jonsson* i Eskilstuna, *Isacsson*, *Andersson* i Södergård, *Andersson* i Malmö, *Hansson* i Rubbestad, *Mårtensson*, *Wallenheim*, *Bergvall* och *Viklund*.

Reservationer:

1) i fråga om I b) och c) (*kallortstillägg*, 23 §, och *sjö tillägg m. m.*, 24 §) av herrar *Anderson* i Arboga, *Jonsson* i Eskilstuna, *Isacsson*, *Andersson* i Södergård, *Andersson* i Malmö och *Hansson* i Rubbestad, som ansett, att utskottets utlåtande och förslag bort hava följande lydelse:

»I likhet med — — — = utskottet — — — motionerna I: 179 och II: 233.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen må

— — —

c) med avslag å motionerna I: 177 och II: 232 godkänna
24 § — sjötillägg m. m. — av Kungl. Maj:ts förslag till man-
skapsavlöningsreglemente;

— — — — — ».

—————